

T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MATEMATİK VE FEN BİLİMLERİ EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
FEN BİLGİSİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN ÇEVRE SORUNLARINA YÖNELİK
METAFORİK ALGILARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Ömer Faruk DOĞAN

Niğde
Ağustos, 2019

T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MATEMATİK VE FEN BİLİMLERİ EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
FEN BİLGİSİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN ÇEVRE SORUNLARINA YÖNELİK
METAFORİK ALGILARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ömer Faruk DOĞAN

Danışman: Doç. Dr. Mehmet MUTLU

Niğde
Ağustos, 2019

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum; “Ortaokul Öğrencilerinin Çevre Sorunlarına yönelik Metaforik Algılar” konulu yüksek lisans tez sunumumun bilimsel, akademik ve tez yazım kurallarına uygun olarak tarafımdan yazıldığını, tez yazımında yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

23.08.2019

Ömer Faruk DOĞAN

JÜRİ ONAY SAYFASI

ONAY SAYFASI

Doç. Dr. Mehmet MUTLU danışmanlığında Ömer Faruk DOĞAN tarafından hazırlanan "Ortaokul Öğrencilerinin Çevre Sorunlarına Yönelik Metaforik Algıları" adlı bu çalışma jürimiz tarafından Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Anabilim Dalı Fen Bilgisi Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

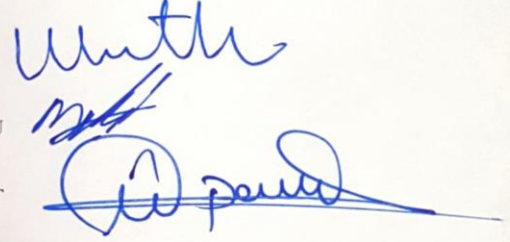
23 /08 / 2019

JÜRİ :

Danışman : Doç. Dr. Mehmet MUTLU

Üye : Doç.Dr. Mustafa KIŞOĞLU

Üye : Dr.Öğr. Üyesi Ümit POLAT

ONAY :

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun ..... Tarih ve ..... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Gökhan ÖZDEMİR
Enstitü Müdürü

ÖZET
YÜKSEK LİSANS TEZİ
ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN ÇEVRE SORUNLARINA
YÖNELİK METAFORİK ALGILARI

DOĞAN, Ömer Faruk

Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Mehmet MUTLU

Ağustos 2019, 69 sayfa + vi

Araştırmanın amacı; yarınların büyükleri olan orta okul seviyesindeki öğrencilerin, çevre sorunlarına yönelik metaforik algılarını tespit etmektir. Araştırmanın çalışma grubunu Muş ilinde bulunan sosyal- ekonomik düzeyleri farklı 5 ortaokulun 5, 6, 7, 8. kademelerinde öğrenim gören 496 öğrenci oluşturmaktadır. Ancak; öğrencilerin tek metafor üretmemeleri, anlamsız metafor üretmeleri ve boş form vermeleri nedeniyle 310 öğrenci ile çalışma grubuna devam edilmiştir.

Çalışma ile ilgili veriler nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim deseni kullanılarak elde edilmiştir. Öğrencilere "çevre sorunları... gibidir. çünkü;..." yazılı form dağıtılmıştır. Öğrencilerden ilk boşluğa çevre sorunlarına yönelik benzetim yapmalarını, ikinci boşluğa ise nedenini yazmaları istenmiştir. İçerik analizi tekniğinden yararlanılarak veri analizi yapılmıştır. Öğrencilerden elde edilen veriler ortak başlıklar altında toplanarak kategorilendirilmiş ve bilgisayar ortamına sistematik olarak kaydedilmiştir. Toplanan veriler frekans tablosu haline getirilerek sayısal bulgular yorumlanmıştır. Elde edilen verilere göre, öğrencilerin çevre sorunlarına yönelik olarak 310 metafor ürettiği belirlenmiştir. Veriler ışığında öğrencilerin oluşturdukları metaforlar ortak özellikleri dikkate alınarak 17 farklı kategori altında toplanmıştır. Sonuç olarak ortaokul öğrencilerinin metafor üretmede çok zorlanmadıkları gözlemlenmekle beraber oluşturulan metaforların yaşanan çevre ile kısıtlı kaldığı belirlenmiştir. Öğrencilerin ürettikleri metaforlardan çevre sorunlarının yaşam kalitesini düşüreceğini ve çevreyi yaşanmaz hale getireceğini düşündükleri anlaşılmaktadır. Çalışma sonucuna göre, öğrencilerin çevre sorunlarına yönelik duyarlılıkları düşük değil fakat yeterli seviyeye ulaşamamıştır.

Anahtar Kelimeler: Çevre sorunları, Ortaokul öğrencileri, Metafor

ABSTRACT
MASTER THESIS
METAPHORICAL PERCEPTIONS OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS
ABOUT ENVIRONMENTAL PROBLEMS

DOĞAN, Ömer Faruk

Mathematics and Science Education Department

Thesis Advisor: Associate Professor Doctor Mehmet MUTLU

August 2019, 69 pages + vi

Purpose of the research; to identify the metaphoric perceptions of middle school students, who are the elders of tomorrow, on environmental problems. The study group of the study consists of 496 students attending 5, 6, 7 and 8 levels of 5 secondary schools with different social-economic levels in Muş. But; As the students did not produce single metaphors, they produced meaningless metaphors and gave empty forms, the study group was continued with 310 students.

Data related to the study were obtained by using case science design which is one of the qualitative research methods. The students were given a written form, "It's like environmental problems ... because ...". Students were asked to simulate environmental problems in the first space and write the reason in the second space. Data analysis was performed by using content analysis technique. The data obtained from the students were categorized under common headings and recorded systematically on computer. The collected data were transformed into frequency tables and numerical findings were interpreted. According to the obtained data, it was determined that students produced 310 metaphors for environmental problems. In the light of the data, the metaphors formed by the students were collected under 17 different categories considering their common characteristics. As a result, it has been observed that middle school students are not having difficulty in producing metaphors but metaphors created are limited to the environment they live in. It is understood from the metaphors that students think that environmental problems will decrease the quality of life and make the environment uninhabitable. According to the results of the study, the sensitivity of the students towards environmental problems is not low but it has not reached a sufficient level.

Key words: Environmental problems, secondary school students, Metaphor

ÖNSÖZ

İnsanlığın kullanımına sunulmuş doğal çevrenin ve doğal kaynakların bilinçsizce kullanımı, hiç tükenmeyecekmiş gibi israf edilmesi çevre sorunlarının oluşmasına neden olmuştur. İnsanların çevre, çevre sorunları gibi konulardaki vurdumduymazlıkları ve bu konular üzerinde yeterli eğitim seviyesine ulaşamamış olunması nedeniyle sorunların çözümlerine ulaşmak yerine her geçen gün bu sorunlar artarak çevremizi yaşanmaz hale getirmiştir. İnsanların benmerkezciliği ve bencilliğinden dolayı çevre sorunları belli bir bölgede kalmayarak sınırlarını aşmış, tüm dünyada yıkıcı etkisini göstermiştir. Çevre sorunlarının önüne geçebilmek için kalıcı çözümlerin üretilmesinde eğitimin büyük rolü vardır. Geleceğimizin teminatı olan çocuklarımızın çevre bilinciyle yetişmeleri şarttır. Bu bağlamda çevre sorunlarını tam olarak tanımlayamayan öğrencilerin benzetimleri sonucu ortaya çıkan metaforlar öğrencilerin çevre sorunlarına yönelik algılarını ortaya koyacaktır. Araştırma sonucu elde edilen veriler de eğitim-öğretim sisteminde çevre sorunlarının hangi içerikte olması gerektiğini belirlenmesinde yardımcı olacaktır.

Araştırmamın aşamalarında görüş ve fikirleriyle bana yol gösteren ve yardımlarını esirgemeyen tez danışmanım Doç. Dr. Mehmet MUTLU' ya saygı ve teşekkürlerimi sunarım. Araştırmamın uygulamaları esnasında gerekli kolaylığı gösteren okul müdürlerine ve öğretmenlerine teşekkür ederim. Çalışmalarım esnasında desteğini hiç eksik etmeyen eşim, motivasyonumu üst düzeyde tutmama neden olan kızım Gökçe ve manevi desteklerini hep hissettiğim annem, babam, kardeşlerime sonsuz teşekkür ederim.

Ömer Faruk DOĞAN

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar LİSTESİ	vi
I. BÖLÜM	1
GİRİŞ	1
1.1 Problem Durumu	1
1.2 Araştırmanın amacı	9
1.3 Araştırmanın Önemi	9
1.4 Araştırmanın Sınırlılıkları	10
1.5 Varsayımlar	10
1.6 Tanımlar	10
II. BÖLÜM	12
ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ	12
2.1 İLGİLİ ALAN YAZIN.....	12
2.1.1 Çevre ile İlgili Yapılan Yurtiçi Araştırmalar	12
2.2 Metaforlarla İlgili Yapılan Yurtiçi Araştırmalar	22
III. BÖLÜM	24
YÖNTEM	24
3.1 Araştırma Modeli	24
3.2 Çalışma Grubu.....	24
3.3 Verileri Toplama Teknikleri.....	25
3.4 Verilerin Analizi.....	26
IV. BÖLÜM	29
BULGULAR VE YORUM	29
4.1 Orta Okul Öğrencilerinin “Çevre Sorunları” Kavramına İlişkin Metaforları 29	
4.2 Ortaokul Öğrencilerinin “Çevre” Kavramına İlişkin Sahip Oldukları Metaforların Oluşturduğu Kategoriler	32
4.3 KAVRAMSAL KATEGORİLER.....	35
Kategori 1: Çevre Sorunlarının “Yaşamın Sonu” İfadesi ile Nitelendirilmesi.....	35
Kategori 2: Çevre Sorunlarının “Artışın” İfadesi ile Nitelendirilmesi	37

Kategori 3: Çevre Sorunlarının “Sürekliliğin” İfadesi ile Nitelendirilmesi	38
Kategori 4: Çevre Sorunlarının “Mekânın” İfadesi ile Nitelendirilmesi	39
Kategori 5: Çevre Sorunlarının “Elimizdeki İmkânların” İfadesi ile Nitelendirilmesi	40
Kategori 6: Çevre Sorunlarının “Alışkanlığın” İfadesi ile Nitelendirilmesi	41
Kategori 7: Çevre Sorunlarının “Geleceğin” İfadesi ile Nitelendirilmesi	42
Kategori 8: Çevre Sorunlarının “İlgi-Alakanın” İfadesi ile Nitelendirilmesi.....	43
Kategori 9: Çevre Sorunlarının “Karmaşıklığın” İfadesi ile Nitelendirilmesi	44
Kategori 10: Çevre Sorunlarının “Sağlığın” İfadesi ile Nitelendirilmesi.....	45
Kategori 11: Çevre Sorunlarının “Kapasitenin” İfadesi ile Nitelendirilmesi	46
Kategori 12: Çevre Sorunlarının “Temizliğin” İfadesi ile Nitelendirilmesi.....	47
Kategori 13: Çevre Sorunlarının “Zorluğun” İfadesi ile Nitelendirilmesi	48
Kategori 14: Çevre Sorunlarının “Kaynağın” İfadesi ile Nitelendirilmesi.....	49
Kategori 15: Çevre Sorunlarının “Görünüşün” İfadesi ile Nitelendirilmesi	50
Kategori 16: Çevre Sorunlarının “Farkında olmanın” İfadesi ile Nitelendirilmesi	51
Kategori 17: Çevre Sorunlarının “Çözümün” İfadesi ile Nitelendirilmesi.....	52
V. BÖLÜM.....	54
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	54
5.1 SONUÇ	54
5.2 ÖNERİLER	57
KAYNAKÇA.....	59
EKLER.....	68
EK 1: ARAŞTIRMA İZİN FORMU	68
ÖZGEÇMİŞ.....	69

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Çalışma Grubundaki Öğrencilerin Sınıflara Göre Frekans ve Oransal Dağılımları	25
Tablo 2. Çalışma Grubundaki Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Frekans ve Oransal Dağılımları	25
Tablo 3. Ortaokul Öğrencilerinin “Çevre Sorunları” kavramına yönelik ileri sürdükleri metafor, frekans(f) ve yüzdeleri(%)	29
Tablo 4. Ortaokul öğrencilerinin “çevre sorunları” kavramına yönelik sahip oldukları metafor kategorileri, metafor sayıları ve yüzdeler değeri	33
Tablo 5. Yaşamın Sonu İfadesi	36
Tablo 6. Artışın İfadesi	37
Tablo 7. Sürekliliğin İfadesi	38
Tablo 8. Mekânın İfadesi	40
Tablo 9. Elimizdeki İmkânların İfadesi	41
Tablo 10. Alışkanlığın İfadesi	42
Tablo 11. Geleceğin İfadesi	43
Tablo 12. İlgili-Alakanın İfadesi	44
Tablo 13. Karmaşıklığın İfadesi	45
Tablo 14. Sağlığın İfadesi	46
Tablo 15. Kapasitenin İfadesi	47
Tablo 16. Temizliğin İfadesi	48
Tablo 17. Zorluğun İfadesi	49
Tablo 18. Kaynağın İfadesi	50
Tablo 19. Görünüşün İfadesi	51
Tablo 20. Farkında Olmanın İfadesi	52
Tablo 21. Çözümün İfadesi	53

I. BÖLÜM

GİRİŞ

Araştırmanın problem durumu, problem cümlesi, alt problemleri, önemi, amacı, hipotezleri, varsayımları, sınırlılıkları ve tanımları gibi öğeleri bu bölüm içerisinde yer alacaktır.

1.1 Problem Durumu

Çevre kelimesi köken olarak bakıldığında “environs” yani bir yeri çevreleyen veya çevresindeki alan olarak tanımlanır (Atalay, 2004). Çevre, insan ve diğer canlı varlıkların bir arada yaşadığı alandır (Özey, 2005). Diğer bir ifade de ise canlı varlıkların hayati bağlarla bağlandıkları, etkilendikleri ve aynı zamanda da etkilendikleri yaşamsal alan çevre olarak tanımlanmıştır (Güney, 2004). Son zamanlarda önemli bir konu haline gelen çevre ve çevre sorunları toplumların büyük bir kesim tarafından iyi bilinildiğinin düşünülmesine rağmen bu kavramlar bilinenden çok daha geniş ve kapsamlıdır. “Çevre, canlı varlıkların yaşamları boyunca birbirini etkiledikleri ve birbirinden etkilenmeleri üzerine doğrudan ve dolaylı etki yapabilen fiziksel, kimyasal, biyolojik, toplumsal etmenlerin tamamı olarak tanımlanabilir. Böyle bir bakış açısıyla, çevrenin geniş bir alanı ve süreci kapsadığı rahatlıkla söylenebilir (Haftacı & Soylu, 2007). Özetlenecek olursa canlı ve cansız varlıkların bir uyum içerisinde etkileşim halinde oldukları ortama çevre denilmektedir (Sungurtekin, 2001).

İnsanın yaşamını devam ettirebilmesi için doğadan yararlanması gerekliliği yani insanın doğa ile olan bağlantısının insanın yeryüzündeki varlığının ortaya çıkmasıyla başladığı söylenebilir. İnsanların ilk günden itibaren ihtiyaçlarını karşılamak için

doğayı kullanması zamanla artan nüfus ve kaynakların aşırı kullanılmasıyla bilinçsiz bir hal almıştır. İnsanoğlunun bitmeyen hırsları ve doğa üzerinde üstünlük kurma çabalarıyla birlikte sanayileşme, teknolojik gelişmeler, kimyasal madde kullanımlarının da artmasıyla doğanın dengesi bozulmuş ve çözümü güçleşen sorunlara neden olmuştur. İnsanlığın yaşamına ve yaşam alanlarına yine insanlığın kendi eliyle zarar vermesiyle ortaya çıkan çevre sorunlarına önlem alma gerekliliği fark edilmiş, önlem alınmadığı takdirde büyük felaketlere yol açacağı görülmüştür. İnsanlığın artan ihtiyaçları ve sanayi devriminin gerçekleşmesiyle doğal kaynakların sömürülmesi hız kazanmış, bir süre sonra doğal denge bozulmuş, yenilenebilir kaynaklar tükenmeye başlamıştır. Doğa tahribatının çevre sorunlarını beraberinde getirmesi ve dönülemeyecek noktalara ulaşmasının dünya devletlerince fark edilmesiyle ilk olarak 1970 yılında “Doğayı Koruma Yılı” ilan edilmiştir. Çevre sorunlarının ciddi boyutlara ulaşmasıyla 1997 yılında I. Uluslar Arası Çevre Konferansı Stockholm’de düzenlenmiş, daha sonra ise Türkiye’nin de taraf olduğu Kyoto Protokolü hazırlanmıştır (Cansaran ve Darçın, 2008). 21. Yüzyılda çevre ve çevresel problemler tüm ülkelerin önemle üzerinde durduğu konular arasında ilk sıralarda yer almaktadır. Son dönemde dünyada çevresel sorunlar çok dikkat çeker hale gelmiştir. Hatta devletler çevresel sorunları engellemek ya da ortadan kaldırmak için çok ciddi çabalar, bütçeler ortaya koymaktadırlar.

“Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirliliğini önlemek devletin ve vatandaşların ödevidir” (1982 Anayasası, 56. maddesi, https://www.saglik.gov.tr/TR,11472/tcanayasasi-56_madde.html) Görüleceği üzere anayasamızca çevre hakkı güvence altına alınsa da aynı zamanda da vatandaşlık görevi olduğu belirtilmiştir. Çevre hakkımız yazılı kurallarla korunuyor olsa da toplumun nezdinde oluşturulacak çevre bilinci ve çevre sorunlarıyla mücadelenin etkisi yazısız kurallar olarak toplum vicdanında daha etkili olacağı aşikârdır. Bu amaca ulaşılabilmesi için ise küçük yaşlardan önce ailede daha sonra ise eğitim kademelerinde çevre eğitimi ve yaşanılabilir çevre bilinci daha sık işlenmelidir. Ayrıca insanların çevre konularına yönelik çeşitli organizasyonlarla haşır neşir olmaları sağlanmalıdır.

Sanayi devriminin gerçekleşmesiyle beraber hızla artan teknolojik gelişmeler ve bunun yanı sıra dünya nüfusunun hızla artması aşırı tüketimi de beraberinde

getirmiş, bu da üretimin artışına ve doğal kaynakların hızla tüketilmesine neden olmuştur. Artan talep doğrultusunda ortaya çıkan ihtiyaçları karşılamak için doğal kaynaklar bilinçsiz bir şekilde ve sonu gelmeyecekmiş gibi kullanılmış, doğa tahrip edilmiştir. İnsanoğlunda baş gösteren bu üretim ve tüketim çılgınlığı çevreyi ihmal etmemize neden olmuştur. Devletlerin kalkınma çabaları ekonomik gelişmişlik düzeylerini artırırken insanlığı tehlikeye düşürecek ve gelecek nesillerimizi yok edecek çevre sorunlarını da beraberinde getirmiştir. Çevresel sorunların bölgesellikten çıkarak küresel bir hal alması doğal çevre ve kalkınma arasında denge kurulabilmesi için bazı arayışlara girilmesini sağlamıştır. Bu bağlamda yeryüzünde yaşayan tüm canlıların hayatlarını devam ettirdikleri çevreyi koruma ve kaynakları en iyi şekilde, israf sız kullanımını amaçlayan “Sürdürülebilir Kalkınma” modeli ortaya çıkmıştır. Sürdürülebilir kalkınma: insan sağlığını ve doğal dengeyi koruyarak sürekli bir ekonomik kalkınmaya imkân verecek şekilde doğal kaynakların akılcı bir şekilde yönetimini sağlamak ve gelecek nesillere yakışır bir doğal, fiziki ve sosyal çevre bırakma yaklaşımıdır (Güzel vd., 2009). İnsan refahının artırılması devamlı olacaksa çevrenin ve doğal kaynaklarında devamlılığının sağlanması gerekmektedir. Bu bağlamda çevresel sürdürülebilirlik ön plana çıkmakta ve doğal kaynakların sürekliliğinin sağlanması anlamına gelmektedir. Kaynakların kullanım düzeyinin, kendini yenileme hızının; kirleticilerin hızının, doğanın bu kirliliği işleme tabi tutma hızını aşmaması gerekir. Biyo çeşitliliğin, insan sağlığının, hava, su ve toprak kalitesinin, hayvan ve bitki yaşamlarının korunması da çevresel sürdürülebilirlik dahilindedir (Kaypak, 2011). Sürdürülebilir kalkınma uygulamalarında gelişmiş ülkeler tek başlarına yeterli olamayacaktır. Bu nedenle gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler ortak payda da buluşarak çevrenin korunması amacıyla birlikte hareket etmek zorundadırlar.

Çevre sorunlarının sadece özelde değil, bir domino etkisi oluşturarak geneli etkileyeceği hususu göz ardı edilmemelidir. Bencilliği Kabul etmeyecek derecede önem arz eden çevre sorunlarının küresel bir hal alması insanlığın sonunu getirecek vahin durumlarla sonuçlanabilir. Dünya genelinde hızla artan nüfus, beslenme, barınma, sağlık ve eğitim gibi ihtiyaçların giderilmesinde sorunlar oluşturmaktadır. Nüfus artışıyla ortaya çıkan ihtiyaçlar ve bilinçsiz tüketim doğal kaynakların sonlanmasına neden olmakta, geleceğe güvenle bakılmasına engel oluşturmaktadır.

Çevre sorunları; deprem, heyelan, yanardağ patlamaları gibi yerin yapısından kaynaklanan, sera etkisi, küresel ısınma, ozon tabakasının delinmesi gibi iklim özelliklerinde kaynaklanan, akarsu, deniz ve göl kirliliği, sulak alanların yok olması, barajlar sorunu gibi hidrofya özelliklerinden kaynaklanan, bitki ve hayvan türlerinin yok olması, erozyon, ormanların tahribi gibi toprak ve bitki örtüsünden kaynaklanan sorunlar olarak dört grupta toplanabilir (Özey, 2005).

Teknolojinin hızla gelişimi, dünya nüfusunun artışı, toplumların artan ihtiyaçları, kaynakların şüursuzca kullanımı insanların çevresel sorunlarını öz yaşam alanlarıyla kısıtlamalarına rağmen tüm dünyayı tehdit eden küresel bir sorun haline getirmiştir. “Ozon tabakasındaki incelmeye, küresel ısınma, sera etkisi, doğal dengenin bozulması, asit yağmurları, yağmur ormanlarının zarar görmesi vb. çevre sorunları küreselleşmenin acı göstergeleri ve örnekleri olarak kabul edilmektedir (Tuna, 2000).” Çevre sorunlarının en temel nedeni ise ekolojik sistemin bozulması, ekosistemin dış etkilerle olumsuzluklar meydana getirmesidir (Görmez, 2003). Çevre sorunlarını en asgari seviyeye indirmek ya da tamamen durdurabilmek insanların çevre ve çevre sorunlarına yönelik bilinçlendirildikleri eğitimlerden geçmektedir. Çünkü; yaşam alanlarını tehdit eden çevre sorunlarının kaynağında insan bulunmaktadır. Çevreye duyarlı bireylerin yetiştirilmesinin önemi arttıkça çevre eğitimi ön plana çıkmıştır. Çevre sorunlarının önlenmesinde bireylerin doğaya bakış açısını değiştirecek, değerlerini ve tutumlarını biçimlendirecek bir eğitim büyük önem taşımaktadır (Gökçe, Kaya, Aktay & Özden, 2007). İnsanlardan beklenen çevre ve çevre sorunlarını algılayış biçimlerinin yanında sorunlara yönelik katılımlarda bulunarak çözüm üretmeleridir. Vatandaşlarda çevre bilincinin yeterli seviyede olmaması ve nesilden nesile kalıcılık sağlaması eğitim sorunudur. Temiz ve sağlıklı bir çevrenin gelecek nesillere devredilebilmesi için çevrenin korunmasına yönelik bilinçli ve duyarlı insanların yetiştirilmesi çevre eğitiminin en önemli amacıdır. Yapılan çalışmalarda göstermektedir ki çevre bilincinin kalıcılığının arttırılmasındaki en önemli öğretim kademesi ilköğretim kademesidir. Var olan çevre sorunlarından en çok etkilenecek olan genç nesiller, aynı zamanda sorunların sorumluları arasında bulunması nedeniyle en fazla bilgi, bilinç ve duyarlılık kazanması gereken grup arasında yer almaktadır (Erol ve Gezer, 2006). Fen öğretiminin önemli konu başlıklarından olan çevre ve çevre

sorunlarına karşı bilinçli bireyler yetiştirmek, bu sorunlara karşı çözüm önerileri üretebilmek toplumlar için çok önemli hale gelmiş, çevre-insan ilişkisinin ortaöğretim Fen Bilimleri programının temeline yerleşmesine neden olmuştur.

Geleceğimiz olan çocuklarımıza çevre ve çevre sorunlarıyla ilgili olarak gerekli bilinç ve duyarlılığı kazandırmanın önemli aşaması da okul çağlarından geçmektedir. Eğitim- öğretim hayatları boyunca çevresel sorunların nasıl giderilebileceğine yönelik birtakım bilgiler edinen öğrencilerin bu bilgileri çevre sorunları kavramıyla nasıl ilişkilendirdikleri ve yaşamlarında nasıl uyguladıkları önem arz etmektedir. Ünal ve Dımışkı (1999)'ya göre "Gelecek dönemlerin daha yaşanılabilir durumda olması için öğrencilerin bilgi ve becerileri etkili olacaktır. Öğrencilerde kültürel birikim sağlamak ve çevre, çevre sorunları hakkında bilgi vererek problemlerin çözümüne ulaşmadaki sorumlulukları kazandırmak çevre eğitiminde amaçlanmıştır."

İnsanlar kavramları kendi yaşantıları yoluyla oluşan tecrübeleriyle, tam olarak kavramı anlamca karşılayıp karşılamadığı tartışılır olsa da ifade etmeye çalışmaktadırlar. Bu durumda kavramların kişiden kişiye göre değişmesine neden olmaktadır. Sonuç olarak görülüyor ki bireyler kendi algılayışlarıyla kavramlara anlam katmaktadırlar. İnsanlar bir kavramı açıklarken zihinlerindeki bir başka kavramla çağrışım yaparlar (Senemoğlu, 2005). İşte bu çağrışım ve benzetimler metafor olarak ifade edilmiştir. Metafor, temelde bir anlamın veya bir sembolün diğer bir sembole aktarımı olarak da tanımlanabilir. Mecaz olarak metafor, bir kelimenin ifade ettiği gerçek anlamı dışında ilgi veya benzetmeyle başka bir anlamda kullanılmasıdır. Metafor kelimesine karşılık olarak "mecaz" dışında benzetme, eğretilme, iğretilme, istiare ve deyim aktarması sözcükleri de kullanılmaktadır (Bulut Kılıç ve Altıntaş, 2016). Başka bir ifadeyle Saban, Koçbeker ve Saban (2006) metaforu "bir bireyin yüksek düzeyde soyut, karmaşık veya kuramsal bir olguyu, anlamada ve açıklamada işe koşabileceği güçlü bir zihinsel araç" olarak ifade etmektedir. Tanımlardan da anlaşılacağı üzere metaforlar, bir kişinin bir kavramı ya da olguyu nasıl algılıyor ise, bunu benzetmeler kullanarak ifade etmesidir. Problemlerin meydana çıkarılmasında, düşüncelerin ana temalarıyla özetlenmesinde kolaylık sağlayan metaforlar yeterince anlaşılma konularının kolay anlaşılmasını da sağlamakla birlikte insan zihninde oluşan somut, soyut, olumlu ve olumsuz tüm kavram ve nesnelere açıklayabilme niteliği taşımaktadır (Semerci, 2007).

İnsanların düşüncelerini, soyut kavramları açıklayabilmek için farkında olmadan metaforları kullanmaktadırlar. Metaforların bazı olumlu ya da olumsuz yönleri de olabilmektedir. Arslan ve Bayrakçı (2006) metafor kullanımının bilginin akılda kalmasını sağlayıcılığı yönündeki faydasından bahsetmiştir. Metaforlar kavramların karşılaştırılarak, birbirleri arasında bağ kurulmasını sağlayarak tüm insanlar veya öğrenciler üzerinde motivasyon artırıcı, duygusal gelişimi iyileştirici, keşfetme arzusunun artışı ve hayal gücünün gelişimi gibi özellikleri daha üst seviyelere çıkarabilmeyi sağlama faydası da mümkündür. Bunların yanı sıra metafor kullanımının olguların kısmen yansıtılması, anlamların karıştırılabilmesi ve kavramlar üzerinde önyargı oluşturarak olumsuz etkiye neden olması gibi bazı olumsuz yönlerine de rastlanabilir. Aksan (1999)'a göre metaforlar insandan doğaya aktarma, doğadan insana aktarma, doğadaki nesnelere arası aktarma, somutlaştırma ve duygular arası aktarma olarak gruplandırılıp değerlendirilebilir. Araştırmacılar yapmış oldukları çalışmalarda genellikle kişilerin kavramlara yönelik yanılgılarını ve olumlu-olumsuz algılarını ortaya çıkarmayı amaçlamışlardır. Örnek olarak Sarı (2010) tarafından öğrencilerin polisle ilgili düşüncelerinin oluşmasında etkili olan faktörleri ele aldığı çalışması ve Saban (2009) tarafından öğretmen adaylarının öğrenci kavramına yönelik oluşan algılarını araştırdığı çalışması verilebilir.

Eğitimde metafor tekniğinin kullanımı küçümsenmeyecek kadar önemli bir yere sahip ve bir o kadar da etkilidir. Eğitim faaliyetlerinde kullanımı artan metaforlar, yeni bilginin kodlanarak ilerleyen zamanlarda tekrar zihinsel dönütünün sağlanmasında öğretmen ve öğrenciler açısından kolaylıklar sağlamaktadır. Beşkardeş Günay (2007) metafor tekniğini öğrencilerin yabancı dil öğretiminde ki başarılarına olan etkiyi incelemiştir. Araştırma sonucu elde edilen veriler yabancı dil öğretiminde metafor tekniğini kullanan grubun geleneksel yöntemlerle öğretim yapan gruptan daha başarılı oldukları gerçeğini ortaya çıkarmıştır.

Çevre ve çevre sorunlarının yönelik birtakım çalışmalar yapıldığı literatür taramasında görülmüştür. Bunlardan bazılarını örneklendirecek olursak Meydan, Doğu ve Dinç (2009) araştırmalarında, eğitim fakültelerinin ilköğretim bölümünde öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının çevre sorunları konusundaki farkındalık ve duyarlılıklarını ortaya koymayı amaçlamışlardır. Bozkurt ve Cansüngü (2002) ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin küresel çevre problemlerinden sera etkisi

hakkındaki kavram yanlışlarını tespit etmişlerdir. Orbay, Cansaray ve Kalkan (2009) küresel ısınma ve bu olaydan kaynaklanan iklim değişikliği konularında öğretmen adaylarının bakış açılarını incelemişlerdir. İlköğretim Öğrencilerinin çevreye yönelik tutumlarını tespit etmeyi amaçlayan çalışmalar sonucunda öğrencilerin çevre bilgisi ve çevre tutumu açısından yeterli düzeyde olmadıkları belirlenmiştir (Atasoy ve Ertürk, 2008; Atasoy, 2005; Şimşekli, 2004). Başka bir çalışma da ise Yılmaz, Morgil, Aktuğ ve Göbekli (2002) ortaöğretim ve üniversite öğrencilerinin çevre, çevre kavramları ve çevre sorunları konusunda bilgileri ve önerileri araştırılmış, sonuçlar değerlendirildiğinde çevre konusunda verilen eğitimin yetersiz kaldığı ve öğrencilerin çevre ile ilgili bilgilerini daha çok yazılı ve görsel medyadan edindikleri ortaya çıkmıştır. İlköğretim öğrencilerinin çevreye karşı tutumlarının tespit edilmeye çalışıldığı diğer çalışmalarda ise öğrencilerin çevreye karşı tutumlarında öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflar ve yaşları bakımından çevreye yönelik farklı bakış açılarına sahip oldukları görülmüştür (Kahyaoğlu, Daban ve Yangın, 2008; Meydan, Doğu ve Dinç, 2009). Öğrencilerin çevreye karşı tutumlarında cinsiyetin etkisi araştırıldığında ise kız öğrencilerin, çevreye karşı tutumlarında erkek öğrencilere göre daha duyarlı olduğu ortaya çıkmıştır (Uzun ve Sağlam, 2007). Oluk ve Özalp (2007) yaptıkları araştırmada küresel çevre sorunlarının öğretiminde karikatür kullanımının etkilerini araştırmıştır. Ayrıca deneysel yöntemin öğrencilerin çevre sorunlarına yönelik ilgi ve bilgi düzeylerini artırdığını, farkındalıklarının geliştiğini gözlemlemiştir.

Çevre eğitimi ve sorunlarının bir diğer boyutu da öğretim programlarında yer alıp almamasıdır. Atasoy ve Yüksel (2006) küreselleşme sürecinde Türkiye’de ilköğretim düzeyinde çevre eğitimi ve çevre bilincinin rol ve etkileri üzerine yaptıkları çalışmada, küreselleşmenin kavramsal çerçevesi belirlendikten sonra, “eğitim ve küreselleşme” ile çevre eğitimi ilişkileri incelenmiştir. Çalışmanın sonraki aşamasında, Türkiye’deki ilköğretim programlarında çevre eğitime ilişkin olarak öğrencilere kazandırılacak içerik ve bu içeriğin öğrencilerde çevre bilinci oluşturmadaki etkisi açıklanmıştır. Çevre bilinci, çevre ahlâkı ve çevre duyarlılığı, yüksek eko-bireyler yetiştirmede çevre eğitiminin rol ve etkileri, küreselleşme penceresinden irdelenmiştir. Türkiye’deki mevcut ilköğretim programları küreselleşme ve çevre eğitimi açısından analiz edilmiştir. Uzun ve Sağlam’ın (2007) çalışmalarında ise ortaöğretim müfredatlarında çevre eğitiminin etkinliğini, öğretmenlerin çevre eğitime ilişkin profilleri ve görüşlerini tespit etmeye çalışmışlardır. Araştırma sonucunda,

öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu, seçmeli olarak verilen “Çevre ve İnsan” dersinin ortaöğretim kurumlarının çoğunda açılmadığını, açılanlarda ise, öğrencilere çevre eğitimi ile ilgili bilgi ve becerilerin kazandırılmadığını ve bu durumun Öğrencilerde “Çevre ve İnsan” dersine yönelik ilgiyi yok ettiğini belirtmişlerdir. Çalışmanın diğer aşamasında, öğretmenlerin ortaöğretim programları hakkındaki görüşleri incelenmiş, çevre konularıyla ilgili uygulama olanaklarının olmadığı, kuramsal ve pratik bilgilerin yeterince verilemediği, açık alan çalışmalarına olanak sağlatılmadığı, güncel çevre sorunlarına yeterince değinilmediği, dolayısıyla öğrencilerin çevreye karşı duyarlı bireyler olarak yetiştirilmesinde programların yetersiz kaldığı görüşünde birleşmişlerdir. Gedik’in (2010) eğitim ve öğretim ile güncel olayların ilişkilendirildiği çalışmasında ilköğretim öğrencilerinin önemli gördükleri güncel konular içinde öğrencilerin yarısı tarafından kuraklıkla ilgili olaylar dünyada en önemli güncel olay olarak görülmüş, küresel ısınma, su sıkıntısı ile ilgili olaylar bu kapsamda ele alınmıştır.

Oluk ve Özalp (2007) çalışmalarında, yapılandırmacı kurama göre küresel çevre sorunlarının öğretimi, problemin odak noktası olarak karikatürlerin kullanılabilirliğini araştırmıştır. Araştırmada deneysel yöntemin öğrencilerin küresel çevre sorunlarıyla ilgili bilgi düzeylerini arttırdığı, bu sorunların çevrelerine olan etkilerini fark etmelerine katkıda bulunduğu gözlenmiştir.

Şakacı (2007) tarafından, üniversite öğrencilerinin küresel çevre sorunlarını öğrenme sürecinde yaşadığı kavramsal öğrenmelerin yanında, öğrenmenin duygusal anlamda meydana getirdiği değişiklikler, kaygı düzeylerindeki değişimler ve küresel sorunları öğrenme sürecinin beraberinde getirdiği duygusal tepkiler araştırılmış, Rogers Kavramsal Modelinin Türk Eğitim Sisteminde kullanılabileceğini belirtmiştir. Yine Oluk & Şakacı (2009) benzer çalışmalarında küresel çevre problemlerinin öğrenme sürecindeki boyutları: Rogers modelinin Türk öğrenciler için küresel çevre problemlerini çözmede kullanılabileceğini ortaya çıkarmıştır.

İlgili alan yazın incelendiğinde çevreye ve çevre sorunlarına yönelik çalışmaların, daha çok çeşitli kademelerde öğrenim gören öğrencilerin çevre sorunlarına yönelik farkındalıkları, çevreye yönelik tutumları, eğitim ve öğretim programlarında çevre eğitimi irdelediği gözlenmektedir. Ancak çevre sorunlarına yönelik olarak ortaokul öğrencilerinin metaforik algıları yeterince ele alınmamıştır. Bu nedenle ortaokul öğrencilerinin çevre sorunlarıyla ilgili metaforlarının neler olduğu ve

onların hayal güçleriyle çevre sorunlarını neye benzettiklerinin ortaya çıkarılması ile ilgili alanda yeterli çalışma olmadığı için, bu çalışmanın yapılmasına ihtiyaç duyulmuş ve bu çalışma ile literatüre katkı sağlanması amaçlanmıştır.

1.2 Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temelini ortaokul kademesindeki öğrencilerin çevre sorunlarına yönelik metaforik algılarını ortaya çıkarma amacı oluşturmaktadır. Öğrencilerin çevre sorunlarını nasıl ifade ettiğini, nasıl anlamlandırdıklarını ve imgesel olarak nasıl nitelendirdiklerini belirlemek araştırmanın temel çıkış noktasını oluşturmaktadır.

Bu doğrultuda aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

1. Ortaokul öğrencileri Çevre Sorunları kavramına ilişkin algılarını hangi kavramlar aracılığı ile açıklamaktadırlar?
2. Çevre Sorunları kavramına yönelik ileri sürülen metaforlar hangi kategoriler altında toplanabilir?

1.3 Araştırmanın Önemi

Bu çalışmanın üzerinde durduğu temel unsur ortaokul 5.,6., 7. ve 8. Sınıf öğrencilerinin günümüzde önemli bir sorun olan çevre sorunlarına yönelik algılarını metaforlar aracılığıyla ortaya koymaktır. Bu bağlamda çevre sorunlarının öğrenciler tarafından nasıl algılandıkları ve nelerin bilinmediğini ortaya koymak açısından önemli bir çalışmadır. Çevre bilincini geliştirmek, çevreyi sevdirmek ve çevreye karşı olumlu davranışlar geliştirebilmek için öğrencilerin çevre ile ilgili farkındalıklarının canlı tutulması gerekir. Literatürde çevre sorunlarına yönelik bir çok çalışma olmasına rağmen çevre sorunlarına yönelik ortaokul öğrencileri üzerinde yeterli metafor çalışması bulunmaması nedeniyle ortaokul öğrencilerinin soyut ve genel bir kavram olan çevre sorunlarına ilişkin metaforlarını ortaya çıkarmak çevre eğitimi programı hazırlayanlar ve bu alanda ders veren eğitimciler için önemli bilgiler sunacaktır.

1.4 Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma 2017-2018 eğitim- öğretim yılında, Muş il merkezindeki ilköğretim okullarında sosyal-ekonomik düzeyleri çok farklılık oluşturmayan 5 okulda, 5., 6., 7. ve 8. sınıflarda öğrenim gören 352 öğrenciden veri elde edilerek oluşturulmuştur. Maddi imkanlar ve zaman konsun da ki sınırlılıklar nedeniyle çevre sorunlarını kendi yaşam alanlarıyla sınırlandıran bu yaş grubundaki öğrencilerden daha fazlasına ulaşılamaması ve farklı kültürel çevrede yaşayan öğrencilerin örnekleme dahil edilememiş olması araştırmayı sınırlandırmıştır.

1.5 Varsayımlar

Öğrencilerin oluşturdukları metaforların gruplandırılması aşamasında uzman görüşleri yeterli bulunmuştur. Araştırmacının oluşturduğu kategorilere yerleştirdiği kavramlarla uzmanın bu kategorilere göre yaptığı sınıflandırmalar arasında görüş birliği ve ayrılıklarının sayıları belirlendikten sonra çalışmanın güvenilirliği, Miles ve Hubermann (1994)'in "*Güvenilirlik= [(Görüş Birliği):(Görüş Birliği +Görüş Ayrılığı)]x 100*" formülü kullanılarak yeterli bulunmuştur.

Öğrencilerin doldurulması istenen form ile ilgili olarak sonucunda puanlama yapılarak ders notu alacakları kaygısı olmadan formların doldurulması sağlanmıştır.

Araştırma aşamasında seçilmiş ortaokulların her kademesinde araştırmacı formları kendi dağıtarak, açıklamalarını bizzat yaparak, öğrencilerin yanlış anlamalarının önüne geçmeyi amaçlamıştır.

1.6 Tanımlar

Ekoloji: Doğa ve insanlığın doğal dünya ile ilişkisi hakkında çevreye daha geniş bir kavrayış getiren, biyosferin dengesini ve bütünlüğünü amaç olarak gören bilim dalıdır (Görmez, 2003).

Çevre: "Bir canlı organizmayı veya bir canlı topluluğu yaşama süresince etkileyen her türlü, biyotik ve abiyotik (sosyal, kültürel, tarihsel, iklimsel, fiziksel) faktörlerin tümüdür" (Yücel ve Morgil, 1998).

Çevre Sorunları: "İnsanlar tarafından oluşturulan yapay çevrenin, doğal çevre üzerindeki olumsuz etkileridir" (Ertürk, 2009).

Çevre Eğitimi: "İnsanın biyofiziksel ve sosyal çevresiyle ilgili değerlerin, tutumların ve kavramların tanınması ve ayırt edilmesidir" (İbiş, 2009).

Metafor: "Bir fenomenin veya bir kavramın daha tanıdık ve bilinen terimlerle nitelendirilmesidir" (Arslan ve Bayrakçı, 2006).

Sürdürülebilir Kalkınma: İnsan ile doğa arasında denge kurarak doğal kaynakları tüketmeden, gelecek nesillerin ihtiyaçlarının karşılanmasına ve kalkınmasına olanak verecek şekilde bugünün ve geleceğin yaşamını ve kalkınmasını programlama anlamını taşımaktadır (Türkiye Çevre Vakfı, 1991).

II. BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ

2.1 İLGİLİ ALAN YAZIN

2.1.1 Çevre ile İlgili Yapılan Yurtiçi Araştırmalar

İbiş (2009) yapmış olduğu çalışmada biyoloji öğretmen adaylarının çevre sorunlarına yönelik duyarlılıklarının cinsiyet ve sınıf düzeylerine göre farklılık gösterip göstermediğini incelemiş, öğretmen adaylarının çevre sorunlarına olan duyarlılık, farkındalık, sorunlara karşı çözüm önerilerini tespit ederek çevre eğitime yönelik kullanılabilecek etkinlik ve görüşlerin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Araştırmada sonuç olarak çevre eğitiminin okul öncesi dönemde verilmesinin ve adayların çevre kuruluşlarıyla iç içe olmalarının daha etkili olacağı belirtilmiştir.

Erkal, Şafak ve Yertutan (2011) araştırmalarında ailelerin çevre korunmasına ilişkin bilgi ve davranışlarını incelemişlerdir. Bu çalışma ailelerin çevre korunmasına yönelik bilgi ve davranışlarını incelemek ve daha kapsamlı çalışmalara basamak olmak amacıyla yapılmıştır. Çalışmaya, farklı sosyal-ekonomik düzeyleri temsil ettiği düşünülen üç farklı semtte yaşayan aileler katılmıştır. Katılımcıların çevre dostu ve geri dönüştürülebilir ürün kavramları konusunda bilgilerini ve alışverişlerinde çevre korumaya ilişkin davranışlarını belirlemek hedef alınmış ve öğrenim düzeyi, yaş ve cinsiyetin etkisi araştırılmıştır. Sonuçta araştırma kapsamına alınan katılımcıların yarısından fazlası, sözü geçen kavramları doğru tanımlamıştır. Öğrenim düzeyinin artması ile birlikte tanımlamayı doğru yapabilenlerin oranı artmış, ortaöğretim görenlerde bir ürünü satın alırken ambalajının daha sağlıklı olmasına dikkat edenler ilk sırada yer

alırken, yükseköğrenim görenlerde çevre dostu ambalajları tercih edenler çoğunluktadır. Katılımcıların çoğu alışverişlerinde hem kendi isteklerini gerçekleştirmeye hem de çevreyi kirletmemeye dikkat etmektedir, bulgusuna ulaşılmıştır.

Özdemir (2003) İlköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Çevre Bilgi ve Bilinçlerinin Araştırılması adlı çalışmasında öğrencilerin çevre bilgi ve bilinç düzeyleri arasındaki ilişkiyi, sosyal- ekonomik faktörlerin öğrencilerin çevre bilgi ve bilinci puanları üzerinde yarattığı farklılığı ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Araştırma sonucunda kızların çevre bilgisi düzeyleri erkeklere göre daha yüksek bulunmuştur. Öğrencilerin okullarının bulunduğu yere göre çevre bilgisi ve puan ortalamaları köylere oranla metropol ilçelerde daha yüksektir. Aynı şekilde öğrencilerin çevre bilgisi düzeyleri babalarının mesleğine ve eğitim düzeylerine göre farklılık göstermektedir. Öğrencilerin çevre bilgisi düzeyleri onların kardeş sayısına, ailenin öğrenci tarafından algılanan ekonomik düzeyine ve evlerine gazete alma durumuna göre farklılık gösterirken, evlerin kira olup olmaması durumuna göre farklılık göstermemektedir. Ayrıca öğrencilerin çevre bilgisi ve çevre bilinci puanları arasında önemli fark bulunmuştur.

Gökçe, Kaya, Aktay ve Özden (2007) tarafından yapılan ilköğretim öğrencilerinin çevreye yönelik tutumları adlı çalışmada ilköğretim öğrencilerinin çevreye yönelik tutumları belirlenmeye çalışılmış, öğrencilerin tutumlarının cinsiyete, akademik başarıya, babanın eğitim düzeyine, annenin eğitim düzeyine ve ailenin gelir düzeyine göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Araştırmada ilköğretim öğrencilerinin çevreye yönelik tutumlarının, cinsiyet ve akademik başarı düzeyi gibi değişkenlere göre farklılık göstermediği ancak babanın eğitimi düzeyi, annenin eğitim düzeyi ve ailenin gelir düzeyine göre farklılık göstermediği saptanmıştır. Araştırma sonuçları ilköğretimden mezun olma durumuna gelmiş öğrencilerin çevreye yönelik tutumlarının genel olarak olumlu yönde olduğunu göstermektedir. Araştırmanın sonucunda, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre ve akademik başarısı yüksek olan öğrencilerin çevreye yönelik tutumlarının da daha olumlu olduğu belirtilmiştir.

Deniş ve Genç (2007) tarafından yapılan çevre bilimi dersi alan ve almayan sınıf öğretmenliği öğrencilerinin çevreye ilişkin tutumları ve çevre bilimi dersindeki başarılarının karşılaştırılması adlı çalışmada, sınıf Öğretmenliği anabilim dalında

öğrenim gören Çevre Bilimi dersi alan üçüncü sınıf öğrencileri ile Çevre Bilimi dersi almayan birinci sınıf öğrencilerinin çevre bilgileri ve çevreye yönelik tutumları belirlenip karşılaştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, Çevre Bilimi dersi alan üçüncü sınıf öğrencilerinin, bu dersi almayan birinci sınıf öğrencilerinin tutumlarının aynı olduğu belirtilmiştir. Cinsiyet açısından çevreye yönelik tutumlar karşılaştırılmış ve kızların erkeklere göre çevreye yönelik daha olumlu tutuma sahip oldukları belirtilmiştir.

Gezer, Çokadar, Köse ve Bilen (2006) Lise Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi adlı çalışmalarında Buldan ilçe merkezindeki üç lisede okuyan birinci sınıf öğrencilerinin çevreye yönelik tutumlarının belirlenmesi ve karşılaştırılması amaçlanmıştır. Araştırma sonuçları, öğrencilerin çevreye yönelik tutumlarının olumlu olduğunu ve kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha olumlu çevre tutumuna sahip olduğunu göstermiştir.

Kabadayı'nın (2005) Ortaöğretim Öğretmenlerinin Küresel, Ulusal ve Yerel Çevre Sorunları Hakkındaki Görüşleri (Sakarya ili örneği) adlı çalışmasında küresel, ulusal ve yerel çevre sorunları üzerinde durularak sorunun çözümünde eğitimin gerekliliği ve öğretmenlerin konu hakkındaki görüşleri incelenmiş. Araştırma sonucunda: öğretmenlerin çevreci bir gruba katılmaktan çok yeri geldiğinde güncel konulara derslerinde değinmekte, kendilerini çevre sorunlarının çözümünde en etkili grup olarak görmekte oldukları belirtilmiştir.

Yenice, Saracoğlu ve Karacaoğlu (2008) tarafından öğrencilerin çevreye duyarlılık ve çevre eğitimi ile ilgili düşünceleri üzerine yapılan çalışmada, Çevre Bilimi dersi alan öğrencilerin çevreye daha duyarlı oldukları ve fakültelerinde aldıkları çevresel eğitimin yeterliliği ile ilgili olumlu düşüncelere sahip oldukları belirtilmiştir. Çevre Bilimi dersinin sonunda, öğrencilerin hava ve su kirliliği, nüfus artışı, ekolojik denge ile ilgili davranışlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuş, ancak toprak kirliliği hakkındaki düşüncelerinde istatistiksel olarak fark bulunmamıştır.

Tombul (2006) tarafından Türkiye'de çevre için eğitime verilen önem araştırılmıştır. Araştırmada Türkiye'de çevre için eğitime verilen önem, ilköğretim, ortaöğretim, yükseköğretim, yaygın eğitim, kalkınma planları ve bakanlıklar düzeyinde

incelenmiş olup Türkiye’de çevre için eğitime yeterince gerekli önemin verilmediği sonucuna varılmıştır.

Aydın ve Kaya (2011) Sosyal Bilimler Lisesi Öğrencilerinin Çevre Duyarlılıklarının Değerlendirilmesi adlı çalışmalarında sosyal bilimler lisesi öğrencilerinin çevre duyarlılığı davranışlarına ve örgün eğitim kuramlarında aldıkları çevre eğitiminin yeterliliğine ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmada sosyal bilimler lisesi öğrencilerinin çevreye orta düzeyde duyarlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin önemli bir kısmı hava kirliliği, su kirliliği, toprak kirliliği ve ekolojik denge konusunda örgün eğitim kuramlarında yeterli eğitim almadıklarını ifade etmişlerdir. Sosyal bilimler lisesi öğrencilerinin çevre duyarlılığı davranışlarına ilişkin görüşleri cinsiyete, sınıf düzeyine, anne-baba öğrenim düzeyine, anne-baba meslek durumuna ve aile gelir düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermemiştir.

Kale’nin (2000) ilköğretimde Çevre Hakkı Eğitim adlı çalışmasında tüm diğer haklar gibi bireylerin talep etmeleri gerektiği en öncelikli haklardan biri olan “Çevre Hakkı” tanımlanmış ve irdelenmiş, ayrıca ilköğretim ders kitaplarında içerik ve söylem olarak “Çevre Hakkı Eğitimi” analiz edilmiştir. İncelenen ilköğretim ders kitaplarının, gerek içerik gerek söylem bakımından sağlıklı bir çevre hakkı bilinci oluşturmada yetersiz oldukları tespit edilmiştir.

Şafak ve Erkal’ın (1999) Çevre Eğitimi ve Aile başlıklı makalesinde, sağlıklı çevre eğitimi sağlamada aile ve okul çevrenin temel unsurlar oldukları vurgulanmış ve ailenin çevre ile ilgili olarak üzerinde durması gereken bazı hususlar olduğu üzerinde durulmuştur.

Erdönmez (1993) Toplumsal Değişim ve Çevre Bilinci adlı çalışmasında çevre sorunlarının nedenlerini nüfus artışının kontrol edilmemesi, plansız kentleşme, kültürel gelişimin öneminin anlaşılmaması ve doğal kaynakları zorlayan ekonomik gelişme hedefleri olarak belirtmekte, çözüm olarak da eğitim ve öğretim yoluyla çevre bilincinin yaygınlaştırılması, bilime yapılan yatırımların artırılması, nüfus artışının kontrol altına alınması, kırsal kalkınmaya önem verilmesi ve uluslararası işbirliğinin geliştirilmesi gerektiğine dikkat çekmektedir.

Çelikkıran (1997) Çevre Sorunları ve Eğitim adlı çalışmasında, çevre, çevre kirliliği ve çevre sorunları kavramlarını tanımlayıp, açıkladıktan sonra, çevre sorunları ve eğitim konusunu irdelenmiştir. “Çevre Konusunda Formatör Öğretmen Eğitimi Kursuna” katılan öğretmenler ile bu kursa katılmamış aynı sayıdaki Öğretmenlerin çevreye ilişkin bilgileri, bilgi kaynakları, çevresel düşünce ve yargıları, çevre duyarlılıkları, çevre koruma, çevre sorunlarının ortaya çıkış nedenleri, çevre eğitimi ve çevre sorunlarının çözümüne ilişkin öneriler bu çalışmada karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda formatörlük kursuna katılmış öğretmenler ile bu kursa katılmamış öğretmenlerin çevre ile ilgili bilgileri, bilgi kaynakları, düşünce ve yargıları, benzer dal öğretmenlerinden farklı bulunmuştur. Araştırma başka bir boyutunda, katıldıkları kursu değerlendiren formatör öğretmenler, genelde kursun düşünce ve eylemlerinde anlamlı geçici bir etki yaptığını belirtilmiştir.

Ceritli'nin (1996) Çevre Sorunları - Çevre İçin Eğitim İlişkisi ve Bir Araştırma Örneği adlı çalışmasında, birinci bölümünde çevre, ekoloji, ekosistem gibi kavramlar açıklandıktan sonra, çevre sorunlarının başlıca nedenleri, çevreci hareketlerin doğuşu ve gelişimi ile Türkiye ve dünyadaki başlıca çevre sorunları irdelenmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde çevre için eğitimin önemi ve amacı; çevre için eğitimde in formel eğitim araçlarının fonksiyonu ve Özellikle medya, yerel yönetimler, gönüllü gruplar, vakıfların çevre için eğitim üzerindeki etkileri tartışılmıştır. Üçüncü bölümde Sivas il merkezinde, Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı okullarda, çevre için eğitim ve çevre duyarlılığı kapsamında yapılan araştırmada şu sonuçlar elde edilmiştir: İlk ve ortaöğretim öğrencilerin çevre dersine olan ilgileri ve çevresel duyarlılıkları demografik değişkenlerle paralellik göstermemektedir. Liselerde seçmeli bir ders olan çevre dersine karşı gösterilen ilgi ile çevresel duyarlılık arasında geçerli bir ilişki bulunmamaktadır. Medyanın, çevre sorunlarının çözümünde, toplumsal çevre duyarlılığın geliştirilmesinde bir katkısı yoktur. Çevre, sağlık ve trafik dersinin ilköğretim öğrencileri arasında en az ilgi gösterilen ders olduğu bu araştırmayla da doğrulanmıştır.

Uluçınar, Sağır, Aslan ve Cansaran'ın (2008) İlköğretim Öğrencilerinin Çevre Bilgisi ve Çevre Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi adlı çalışmalarında, ilköğretim yedinci ve sekizinci sınıf öğrencilerinin çevre tutum ve bilgileri sınıf, cinsiyet, okul, anne-baba öğrenim durumu gibi değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırmada sonuç olarak öğrencilerin çevre bilgileri ve tutumları

arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır. Öğrencilerin çok büyük bir bölümünün çevre ile ilgili konuların eğitimini almasına rağmen çevre ile ilgili etkinliklere katılımlarının oldukça düşük seviyede olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin öğrenim gördükleri okullarla çevre bilgisi puanları ve tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirtilmiştir. Anne-baba mesleği değişkenleri açısından incelendiğinde, öğrencilerin çevre bilgisi puanlarının annenin ve babanın eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği, ayrıca tutum puanlarında da anlamlı farklılık olmadığı belirtilmiştir.

Yılmaz, Morgil, Aktuğ ve Göbekli (2002) ortaöğretim ve üniversite öğrencilerinin çevre, çevre sorunları konusunu ele aldıkları çalışmalarında ortaöğretimde kimya dersi alan öğrencilerin çevre konusunda daha bilgili olduklarını tespit etse de verilerin değerlendirilmesiyle çevre eğitiminin genel olarak yetersiz kaldığı sonucuna ulaşmışlardır. Çevre ile ilgili konularda öğrencilerin yazılı ve görsel medyadan etkilendiği sonucuna da ulaşılan çalışmada araştırma sürecince de öğrencilerin çevre bilgisinin arttığı savunulmuştur.

Erten (2006) çevre eğitimi veya çevre bilimi derslerinde uygulanmakta olan çevreye karşı olumlu tutumlar geliştirilmesi için yapılan projelerin neler olduğu ve bu projelerin 6 yıl boyunca eğitim alan üniversite öğrencileri üzerinde ki etkilerini incelediği araştırmasında, öğrenilen bilgilerin davranışa dönüşme oranı yüksek bulunmuştur.

Çelikbaş ve Yalçinkaya (2013) yapmış oldukları “Çocukların Çevre Sorunlarını Çözme Yaklaşımları” adlı çalışmada farklı yerleşim yerlerinde yaşayan ve farklı yaş gruplarındaki ortaokul öğrencilerini ele alarak açık uçlu 3 soru yönelterek öğrencilerin çevre sorunlarının çözümüne yönelik fikirlerini almak istemiştir. Verilerin analiz edilip değerlendirilmesiyle öğrencilerin çevre sorunlarının kaynağında insanın olduğunu düşündüğü, sorunlara yönelik çözümde sorumluluk üstlenmedikleri, çevre sorunlarının sadece hayvanları ve cansız çevreyi etkileyeceğini düşündükleri sonucuna ulaşmıştır.

Erten (2005) yapmış olduğu diğer bir çalışmada okul öncesi eğitimde çevre eğitiminin nasıl olması gerektiği sorusuna cevap aramıştır. Bu çalışmada okul öncesi

öğretmen adaylarının çevrenin korunmasına yönelik bilgilerinin seviyesi ve bu konudaki davranışları, davranışlara etki eden değişenleri incelenmiştir.

Çabuk ve Karacaoğlu (2003) yapmış oldukları çalışmalarında öğrencilerin çevre duyarlılığına ilişkin görüşleri alarak cinsiyet, yaş ve sınıf gibi özelliklerinin öğrencilerin duyarlılıkları üzerine farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemiştir. Öğrencilerin çevre kirliliği hakkında yeterli eğitime sahip oldukları ve bazı kişisel özelliklerinin çevre duyarlılığında fark oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Altın'ın (2001) biyoloji öğretmen adaylarının çevre eğitimi durumlarını, çevre ve çevre sorunlarına yönelik tutumlarını araştırdığı çalışmasında, çevre ve çevre sorunlarına yönelik öğrencilerin cinsiyetlerine göre bir farklılaşma gözlemek ve bununla birlikte sosyo-ekonomik seviyenin artışıyla doğru orantılı olduğunu tespit etmiş, genel olarak ise çevre sorunlarına karşı tutumlarının olumlu olduğu sonucuna varmıştır. Bunların dışında çevre, çevre sorunlarına olan ilgilerinin zayıf ve aynı zamanda da kavram yanılgılarına sahip olduklarını tespit etmiştir.

Daştan'ın (1999) çevreyi koruma bilinci ve duyarlılığının oluşmasında eğitimin önemini ele aldığı çalışmada, Türkiye de çevre konusunda yeterli eğitimin verilmediği halkın bu konuda bilgisiz olduğu ve çevre eğitiminin ikinci planda tutulduğu ayrıca okullarda seçmeli ders olan çevre derslerinin yeterince öğrenci tarafından seçilmemiş olması ve derslik açılmaması nedeniyle çevre bilincinin yeterli seviyeye getirilemediği sonucuna ulaşmıştır.

Yücel ve Morgil (1999) Çevre Eğitiminin Geliştirilmesi adlı çalışmalarında öğretmen, öğrenci ve velilere anket uygulamış, alınan görüşlerin aynı doğrultuda olduğu görülmüştür. Çevrenin korunmasına yönelik kişi, toplum, sanayi sektörlerine yapılması gerekenler sorulduğunda ise 3 grupta tüm insanlara eğitim verilmesi gerektiği görüşünü sunmuşlardır.

Özdemir, Yıldız, Ocaktan ve Sarışen (2004) tarafından 301 tıp öğrencisinin katılımıyla gerçekleştirildiği çalışmada, çevre sorunlarıyla ilgili duyarlılıklarını belirlemeyi amaçlamışlardır. Sonuç olarak ise duyarlılığı yüksek olduğu düşünülen kesimlerde yeterli seviyede çevreye karşı ilgi ve duyarlılığın olmadığını tespit etmişlerdir.

Aydın (2010) çevre eğitimi ve çevre sorunları konularını ele alarak coğrafya öğretmen adayları üzerinde yapmış olduğu çalışmada, doğanın bizlere sunduğu kaynakların aşırı ve bilinçsizce kullanımını dönemin en önemli sorunu olduğunu ve eğitimin çevre sorunlarının çözümünde en etkili yöntem olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sam, Gürsakal ve Sam (2010) üniversite Öğrencilerinin çevresel risk algısı ve tutumlarını araştırdıkları çalışmada kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha duyarlı, sınıf seviyesi yükseldikçe duyarlılığın arttığı ve anne eğitim seviyesinin öğrenciler üzerinde olumlu etki ettiği görülmüştür. Ayrıca çevre tutum ve çevre risk algıları aynı yönlü ve güçlü bir doğrusallık içermiştir.

Demirbaş ve Pektaş (2009) araştırmalarında ilköğretim öğrencilerinin çevre sorunları temel kavramını gerçekleştirme düzeyini incelemiştir. Öğrencilerin günlük hayatta karşılaştıkları çevre kirliliği konularında farkındalıkları iyi seviyede olan öğrencilerde fazla karşılaşmadıkları çevre sorunları üzerinde farkındalıkları yeterli seviyede görülmemiştir. Bunların yanı sıra öğrencilerde kavram yanılgıları da belirlenmiştir.

Bozkurt ve Cansü (2002) çalışmasında ilköğretim öğrencilerinin çevre eğitiminde sera etkisi ile ilgili kavram yanılgılarının olduğunu tespit etmişlerdir. Elde edilen bulgular öğrencilerin sera etkisi ile ilgili birçok kavram yanılgısına sahip olduğunu göstermektedir.

Yücel ve Morgil (1998) üniversitesi öğrencilerine çevre ile ilgili kavramlar sorulmuş ve çevre olguları araştırmışlardır. Çalışma sonucunda öğrencilerin hazır bulunuşluklarının yetersiz olduğu, kavramlar arasında ilişki ve bütünlük kuramadıkları ve bütünlük kuramadıkları ve çeşitli kavram yanılgılarına sahip oldukları tespit edilmiştir.

Yalvaç (2008) tarafından işbirlikçi öğrenme yaklaşımının fen ve teknoloji öğretmen adaylarının çevreye ilişkin zihinsel yapılarındaki kavramlar arası ilişkilere etkisi olup olmadığı araştırılmış. Bu çalışmanın sonucunda ön test olarak kullanılan Kelime İlişkilendirme Testi' de öğretmen adayların anahtar kavramlara farklı ve fazla sayıda cevap üretmelerine karşın bilişsel yapıda anahtar kavramlar ve ilgili kelimeler arasında ağsı bir yapının olmadığı; kavram adacıklarının bulunduğunu; son test olarak kullanılan kelime ilişkilendirme testinde cevap kelimelerin çeşidinin azalmasının

rağmen konuyla doğrudan bağlantılı özelliklerin arttığı, son test olarak kullanılan kelime ilişkilendirme testi frekans tablolarından hazırlanan zihin haritasının da işbirlikçi öğrenme yaklaşımının öğretmen adaylarının, çevre ve çevre sorunlarına yönelik bilişsel yapılarında dallanmış ve ağırsı bir yapılanmayı arındığı göstermiştir. Bu veriler ışığında öğretmen adayların çevreye yönelik bilgilerinde ve bilinçlerinde olumlu bir etkinin meydana geldiği düşünülmektedir

Erten'in (2003) çöplerin azalması bilincinin kazandırılması adlı çalışmasında, 5. Sınıf öğrencilerinin bu kazanıma ulaşmaları için yeni bir ders planı hazırlamak amaçlanmış, sonucunda ele alınan yeni ders planının başarılı olduğu görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin çöplerin azaltılmasına yönelik tutum ve davranışlarının belirlenerek aralarındaki ilişki incelenmiş, sonucunda tutum ve davranışlar arasında tutarsızlıklar tespit etmiştir.

Uzun ve Sağlam (2005) Sosyo - Ekonomik Durumun Çevre Bilinci ve Çevre Akademik Başarısı Üzerindeki Etkisi adlı çalışmalarında, çevre bilinci açısından orta seviyedeki öğrenciler yüksek ve düşük seviyedekilere göre farklılaşmıştır. Çevre akademik başarısı açısından ise yüksek seviyedeki öğrenciler orta ve düşük seviyedekilere göre farklılaşmıştır.

İşyar (1999) İlköğretim öğrencilerin Olumlu Çevresel Tutumlarının Yaş ve Sosyo Ekonomik Düzeye Göre Değerlendirilmesi adlı çalışmasının ilköğretim 3., 4. ve 5. sınıf öğrencilerin katıldığı 180 kişi oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda, sosyo-ekonomik düzey arttıkça olumlu çevresel tutum puanlarının da arttığı olumlu çevresel tutum puanlarının da arttığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin sınıf düzeyi arttıkça olumlu çevresel tutum puanlarının da arttığı tespit edilmiştir.

Ürey (2005) İlköğretim Öğretmen ve Öğrencilerinin Çevreye Karşı Tutumları Yeterlilikleri ve Çevre Eğitiminde Bölgesel Farklılıklar adlı çalışmasında, ilköğretim öğretmen ve öğrencilerine farklı anketler uygulanmıştır. Çalışma doğu bölgelerinde yer alan ilköğretim okulları ve anaokullarında yürütülmüştür. Çalışma sonucunda okullardaki çevre etkinliklerinin uygulama ve yaygınlığı açısından istenilen düzeyde olmadığı, doğu- batı bölgeleri arasındaki çevre eğitimi farkının teori ve uygulamalar arasındaki farklılıktan kaynaklandığı tespit edilmiştir.

Şama (1997) Üniversite Gençliği Çevre ve Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumları adlı çalışmasında öğrencilerin cinsiyetlerin, babalarının eğitim düzeylerinin, ailelerinin gelir düzeyleri ile yerleşim birimlerinin, öğrencilerin tutumlarını etkilediği tespit edilmiştir.

Ergin (2003) Fen Bilgisi ve Biyoloji Öğretmen Adaylarının Üniversite Ekoloji Dersi Öncesi ve Sonrası Çevre Bilgisi ve Tutumları adlı çalışmasında, öğretmen adaylarının çevresel bilgilerini ve çevresel tutumlarını geliştiremedikleri tespit edilmiş, çevre ile ilgili temel kavramları günlük hayatla ilişkilendirilmedikleri ve çevre konularını kavramsal öğrenemedikleri tespit edilmiştir.

Topaloğlu (1999) Çevre Yönelik Tutumlar ve Çevre Eğitimi adlı çalışmasının sonucuna göre, eğitim düzeyi yükseldikçe, çevreye yönelik duyarlılığında arttığı görülmüştür.

Tuncer, Sungur, Tekkaya ve Ertepinar (2007) çalışmalarında ilköğretim okullarında öğrenim gören öğrenciler ile öğretmen adaylarının çevresel tutumlarını belirlemeye çalışmışlar ve çalışmanın sonuçlarına bakıldığında, her iki grubun çevre kirliliğinin günümüzün en büyük problemleri arasında olduğu ve gelecekte de azalmayacağı konusunda hem fikir olduğu belirlenmiştir. Her iki grup çevre sorunlarının önlenmesinde bireysel sorumluluklarının önemli olduğunu vurgulamışlardır. Ancak araştırma sonuçlarına göre öğrenciler ile öğretmen adayları arasında çevresel tutum açısından önemli bir farklılık olduğu saptanmıştır.

Tuncer, Ertepinar, Tekkaya ve Sungur (2004) çalışmalarında 6. Sınıf öğrencilerinin cinsiyetleri, kırsal ya da kentte yaşama durumlarına göre çevresel tutumlarını belirlemeyi amaçlamıştır. Cinsiyet 'in öğrencilerin çevre tutumlarında bir farklılığa sebep olmazken kentte yaşayanların kırsalda yaşayanlardan daha olumlu tutumlar gerçekleştirdiği sonucuna ulaşmıştır.

Yapıcı (2009) üniversitenin farklı alanlarındaki öğretmen adayları üzerinde çevre sorunlarına yönelik farkındalık ve ilgi düzeylerini yapmış olduğu çalışmada karşılaştırmıştır. Toprak kirliliği konusunun coğrafya ve fizik bölümü öğrencileri fen bilgisi bölümü öğrencilerinden daha ciddi problem olarak algıladıkları tespit edilmiş, çevresel sorumluluk duyma bölümler arasında farklılık göstermiştir.

2.2 Metaforlarla İlgili Yapılan Yurtiçi Araştırmalar

Ateş ve Karatepe (2013) tarafından yapılan çalışmada, üniversite öğrencilerinin, günümüzde küresel bir kavram olarak ele alınan, tüm bireylerin sorumlu ve aktif bireyler olmaları gerektiği sıklıkla vurgulanan, “çevre” kavramı ile ilgili sahip oldukları metaforları ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın deney grubunu, 2012-2013 eğitim-öğretim yılında, Namık Kemal Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi’nin 7 bölümünde öğrenim görmekte olan farklı sınıflardaki 250 öğrenci oluşturmaktadır. Günümüzde gerek bilim adamları ve eğitimciler, gerekse görsel ve yazılı medya tarafından küresel bir ölçekte sıklıkla ele alınan “çevre” konusunda, öğrencilerin metaforlar oluşturmalarını sağlamak için “Bana göre çevre..... gibidir, çünkü.....” ifadesi öğrencilere yöneltilmiş ve boşlukları doldurmaları istenmiştir. Araştırma neticesinde öğrenciler, çevre kavramına ilişkin 105 farklı metafor üretmiş, üretilen bu metaforlar 9 farklı kavramsal kategoride değerlendirilerek, sonuçlar yorumlanmıştır.

Aydın (2011) tarafından yapılan çalışmada metafor yardımıyla üniversite öğrencilerinin çevre kavramına ilişkin algıları araştırılmıştır. Öğrencilerin, sahip oldukları algıları anlamada ve açıklamada metaforların önemli bir araştırma aracı olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Aydın, Coşkun, Kaya ve Erdönmez (2011) tarafından yapılan çalışmada “çevre” kavramına yönelik üstün yetenekli öğrenciler tarafından üretilen doğru metaforların ortaya konulması amaçlanmıştır. Araştırmanın bulgularına göre üstün yetenekli öğrencilerin çevre kavramı ile ilgili 59 farklı ve kabul edilebilir metafor üretmişler. Metaforların ortak özellikleri incelenmiş ve bu metaforlar 6 farklı kavramsal kategori altında sınıflandırılmış. Araştırmanın sonunda, yetenekli öğrencilerin %44 “duyarlılık”, %16 “yaşam”, %12 “önemi”, %11 “yansıma”, %8.5 “mutluluk ve barış”, %8.5 “kirlilik” çevreyi ifade etmenin bir yolu olarak algılanmış. Sonuç olarak metafor, üstün yetenekli öğrencilerin çevreye karşı algılarını anlama ve anlatma önemli bir araştırma aracı olarak kullanılabilirliği ortaya konmuştur.

Genç, Demirkaya ve Karasakal (2010) araştırmalarında ilköğretim yedinci sınıf öğrencilerinin orman kavramını algılamaları: fenomegrafik bir araştırma gerçekleştirmişler. Çalışmadan elde edilen bulgular, bazı öğrencilerin orman kavramını

yaşamak için gerekli olarak tanımlarken, bir kısmının vakit geçirdikleri yerler olarak yorumladıklarını göstermektedir. Diğer bir kısmı da ormanı insanlara yarar sağlayan yerler olarak tanımlamışlardır.

İbret ve Aydınöz (2011) dünya kavramına ilişkin oluşturulabilecek metaforları belirlemek için ilköğretim öğrencilerine yapmış olduğu çalışmada, öğrencilerin büyük kısmının dünyanın şekli, boyutu ve hareketleriyle ilgili metaforlar ürettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Coşkun (2010) yapmış olduğu çalışmada ise iklim kavramını ele alarak lise öğrencilerin bu kavram üzerine sahip oldukları metaforları incelemiştir. Öğrencilerin iklim kavramını değişimin, bilimin, yaşamın, farklılığın, gereksinimin, doğa olaylarının, sürekliliğin ifadesi olarak anlamlandırmışlardır.

III. BÖLÜM

YÖNTEM

3.1 Araştırma Modeli

Yapılan bu çalışmada günlük hayatta sıkça karşımıza çıkan ancak ayrıntılı bilgi sahibi olmadığımız kavramları açıklamamıza yardımcı olan nitel araştırma desenlerinden olgu bilim deseni kullanılmıştır. Tanışık olduğumuz ancak tam olarak ifade edemediğimiz olgular bu desen sayesinde ifade edilebilir hale gelerek kolaylık sağlamaktadır. “Bize tümüyle yabancı olmayan, aynı zamanda da tam anlamını kavrayamadığımız olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için olgu bilim uygun bir araştırma zeminini oluşturur (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu araştırmada öğrencilerin çevre sorunlarını algılayış biçimlerini ve hangi ortak noktada birleştiklerini araştırmak hedeflendiği için olgu bilim deseni seçilmiştir.

3.2 Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 eğitim-öğretim yılında, Muş il merkezindeki 2071 Melikşah Ortaokulu, Vali Adil YAZAR Ortaokulu, Prof. Dr. Vahide ÖZMEN Ortaokulu, Fatih Ortaokulu, Türk Telekom Ortaokulu olmak üzere 5 ortaokulun , 5., 6., 7. ve 8. Sınıflarında öğrenim gören 496 öğrenci oluşturacaktır. Katılımcılardan 186’sı boş ve geçersiz metafor ürettikleri için çalışma grubundan çıkarılmıştır ve 310 metafor üzerinden araştırma yürütülmüştür. Araştırmacı yaşamını sürdürdüğü İl merkezinde bulunan okullardan yine ikametine yakın civar okulları seçerek öğrencilere kolay ulaşabilmeyi hedeflemiş, bu nedenlerden dolayı amaçlı örneklem yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemini kullanmıştır.

Çalışma grubuna ilişkin veriler Tablo 1. ve Tablo 2. de verilmiştir.

Tablo 1. *Çalışma Grubundaki Öğrencilerin Sınıflara Göre Frekans ve Oransal Dağılımları*

Sınıf	Frekans (f)	Oran (%)
8. Sınıf	103	33
7. Sınıf	73	24
6. Sınıf	66	21
5. Sınıf	68	22
Toplam	310	100

Tablo 2. *Çalışma Grubundaki Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Frekans ve Oransal Dağılımları*

Sınıf	Frekans (f)	Oran (%)
Erkek	115	37
Kız	195	63
Toplam	310	100

3.3 Verileri Toplama Teknikleri

Ortaokul 5.,6.,7., ve 8. Sınıflarında eğitimini sürdüren öğrencilerin çevre sorunları kavramıyla ilgili zihinsel imgelerini belirlemek için “Çevre Sorunları..... gibidir. Çünkü .....” cümlesinin yer aldığı form dağıtılmıştır. Ancak bu işlemden önce öğrencileri alıştırmaya amacıyla “Anne” kavramı üzerine metafor üretecekleri “Anne... gibidir. Çünkü;.... “ ifadesinin yer aldığı form dağıtılmıştır. Öğrencilere ilk boşlukta benzettikleri kavramı, ikinci boşlukta ise neden o kavrama benzettiklerini yazmaları istenmiştir. Elde edilen verilerde en çok üretilen 9 metafor *fedakarlık* (40 öğrenci), *sevgi* (23 öğrenci), *melek* (50 öğrenci), *terlik* (30 öğrenci), *cennet* (18 öğrenci), *vatan* (10 öğrenci), *şefkat* (9 öğrenci), *yemek* (20 öğrenci) ve *temizlik* (25 öğrenci) şeklinde sıralanmıştır. Öğrenciler dağıtılan ilk form ile tam olarak onlardan ne istendiği ve formu nasıl doldurmaları gerektiği konusunu kavramış oldular. İlk formun

akabinde öğrencilere ikinci form da dağıtılarak çevre nedir?, çevre sorunu nedir?, çevre sorunları nelerdir? soruları yöneltilecek ilk hazır bulunuşluk gözlenmiş ve öğrenciler kavramları tam açıklayamamışlardır. Bunun üzerine öğrencilerden çevre sorunlarını canlı- cansız, somut-soyun her şey olabilecek şekilde dağıtmış olduğum form da ilk boşluğa benzetimde bulunmalarını ve ikinci doldurulması istenen bölümde ise yaptıkları benzetimin sebebini kendi cümleleriyle ifade etmeleri istenmiştir. Öğrencilere 15 dakika süre verilerek sadece bir metafor yani benzetim üzerinde yoğunlaşmaları ve düşüncelerini yazmaları istenmiştir. Yapılan çalışmalar da metaforun araştırma aracı olarak kullanılması ve metaforun konusunu ve kaynağını daha açık ortaya koymak için yapılan benzetimlerin gibi kavramından önce, oluşturulan metaforların nedenlerini ise çünkü kavramından sonra ifade edilmesi sağlanmıştır. (Saban, 2009; Aydın ve Eser Ünalı, 2010; Özder, Kaya ve Ünlü, 2012). Öğrencilerden elde edilen veriler bu araştırmanın temel kaynağını oluşturmuştur.

3.4 Verilerin Analizi

Çalışmada elde edilen verilerin değerlendirilmesi aşamasında içerik analizi tekniği kullanılmış, alınan verilerin açıklanmasında kullanılacak kavram ve kavramlar arası ilişkiyi incelemek amaçlanmıştır. Betimsel analiz yoluyla derinlemesine incelenemeyen kavramlar, içerik analizi sonucu keşfedilir. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde organize ederek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Analiz aşamasında daha önce yapılan çalışmalar dikkate alınarak düzenlenmiştir. Öğrencilerin ortaya koydukları metaforları analizi ve yorumlanması 5 aşamada gerçekleştirilmiştir. Bunlar adlandırma, tasnif, kategorileştirme, geçerlik ve güvenilirliği sağlama, bilgisayar ortamına aktarma aşamalarıdır (Saban, 2009; Eraslan Çapan, 2010).

(1) **Adlandırma Aşaması:** Katılımcı öğrencilerin ürettikleri metaforların alfabetik olarak sıralanıp, öğrencilerin oluşturdukları metaforların netliklerinin ne durumda olduğuna bakılan aşamadır. Oluşturulan metaforlar kodlanmış ve metafor üretilmemiş kağıtlar işaretlenmiştir.

(2) **Tasnif Etme (Eleme ve Arıtma) Aşaması:** Öğrenciler tarafından oluşturulan metaforlar konusu, kaynağı ve konu ile kaynak arasındaki ilişkiler bakımından incelenerek analizi yapılmıştır. Bu çalışmada 85 formda öğrenciler tarafından hiç metafor üretilmemesi ve 101 formda ise metafor ve açıklaması (konu-kaynak) arasında tutarsızlık olması nedeniyle toplam 186 form çalışmaya dahil edilmemiştir. Geriye kalan 310 adet metafor formu çalışma kapsamında incelenmiştir.

(3) **Kategori Geliştirme Aşaması:** Öğrencilerin ürettikleri metaforlar çevre sorunlarına ilişkin ortak özellikleri bakımından ayıklandı. Bu işlem yürütülürken metafor listesi dikkate alınarak 310 metaforun her birinin çevre sorunları olgusunu nasıl kavramsallaştırıldığına bakıldı. Bu amaç için, üretilen her metafor öğrencilerin çevre sorunları olgusunu algılama biçimleri açısından ilişkilendirilerek 17 farklı kategori oluşturulmuştur.

(4) **Geçerlik ve Güvenirliği Sağlama Aşaması:** Oluşturulan 17 kategorinin altında verilen metaforların buldukları kategorileri temsili yetini teyit etmek için eğitim bilimleri öğretim üyesi uzmandan görüş alınmıştır. Bu amaç için uzmana 310 adet metaforun alfabetik olarak sıralandığı ve metaforların ortak özelliklerine göre oluşturulan 17 farklı kavramsal kategorinin olduğu iki adet liste verilmiştir. Uzmandan bu iki listeyi de kullanarak birinci listedeki örnek metafor listesini, ikinci listedeki 17 kavramsal kategoriyle (hiçbir metafor dışarıda bırakmayacak şekilde) eşleştirmesi istendi. Daha sonra, uzmanın yaptığı eşleştirmeler çalışmacının kendi kategorileriyle karşılaştırıldı. Karşılaştırmalarda görüş birliği ve görüş ayrılığı sayıları tespit edilerek çalışmanın güvenirliliği, Miles ve Huberman'ın (1994) formülü ($Güvenirlik = \frac{\text{görüş birliği}}{\text{görüş birliği} + \text{görüş ayrılığı}}$) kullanılarak hesaplandı. Nitel çalışmalarda, uzman ve çalışmacı değerlendirmeleri arasındaki uyumun %90 ve üzeri olduğu durumlarda istenilen düzeyde bir güvenilirlik sağlanmış olmaktadır (Saban, Koçbeker ve Saban, 2006; Saban, 2009). Bu çalışmanın güvenilirlik çalışmasında %96 oranında bir güvenilirlik sağlanmıştır. Güvenirlik çalışması kapsamında görüşüne başvuru alan uzmanların, 12 metaforu (balon, bataklık, böcek, deprem, düşman, hapisane, grip,

kaktüs, silgi, sigara, solmuş çiçek, terör) araştırmacının yaptığından farklı bir kategoriye yerleştirerek ilişkilendirmiştir. Bu durumda ***Güvenirlik=310/(310+12)=0.96*** olarak hesaplanmıştır.

(5) Verileri Bilgisayar Ortamına Aktarma Aşaması: Üretilen 310 metafor ve bu metaforlardan oluşturulan 17 kategori bilgisayar ortamına alınarak katılımcı frekans ve yüzdesi hesaplanmıştır.

IV. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

4.1 Orta Okul Öğrencilerinin “Çevre Sorunları” Kavramına İlişkin Metaforları

Muş İli Merkez İlçesinde bulunan, belirlenen 5 ortaokul ’un 5.,6.,7., ve 8. Sınıflarında eğitimlerini sürdüren katılımcılar çevre sorunlarına yönelik 310 adet araştırmaya dahil edilen metafor üretmişlerdir. Üretilen metaforların 174 adedi farklı kavramlar benzetilerek ve 136 adedi tekrar eden kavramlardan oluşmuştur. Araştırmada elde edilen verilerden görülüyor ki öğrenciler yeterince metafor üretebilmiştir. Öğrenciler tarafından üretilen metaforların frekansları ve yüzde değerleri Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Ortaokul Öğrencilerinin “Çevre Sorunları” kavramına yönelik ileri sürdükleri metafor, frekans(f) ve yüzdeleri(%)

METAFOR	(f)	(%)	METAFOR	(f)	(%)
Ağaç	2	0.64	Katil	1	0.32
Ağrı	1	0.32	Katillerle Dolu Dünya	1	0.32
Ahır	1	0.32	Kaza	2	0.64
Akciğer	1	0.32	Kene	2	0.64
Akıldaki Düşünceler	1	0.32	Kırık Cam	1	0.32
Alkol	2	0.64	Kız Çocuk İstismarı	1	0.32
Ampul	1	0.32	Kız İstemedeki Baharatlı	1	0.32
Araba	1	0.32	Kahve	1	0.32
			Kızgın Anne	1	0.32

Astım	1	0.32	Kimyasal Madde	1	0.32
Ateş	3	0.96	Kirli Ev	2	0.64
Atom Bombası	3	0.96	Kokarca	1	0.32
Azrail	4	1.29	Kömür	1	0.32
Bağımlılık	1	0.32	Köpek	1	0.32
Bakkal Defteri	1	0.32	Kördüğüm	1	0.32
Bakteri	5	1.61	Kötü Arkadaş	1	0.32
Balon	1	0.32	Kötü İnsan	3	0.96
Banyo Yapmamak	1	0.32	Kötü Yola Sapmış Çocuk	1	0.32
Baş Ağrısı	1	0.32	Kumar	1	0.32
Bataklık	2	0.64	Kumar Borcu	1	0.32
Beyazın İçindeki Siyah					
Leke	1	0.32	Kurumuş Ağaç	1	0.32
Bıçak	1	0.32	Küs İki Arkadaş	1	0.32
Bilgisayar Virüsü	5	1.61	Labirent	1	0.32
Bilinçsizlik	1	0.32	Lavabo	1	0.32
Bit	3	0.96	Lösemi	1	0.32
Bomba	2	0.64	Masa	1	0.32
Boyası Kalkmış Duvar	1	0.32	Matematik	1	0.32
Boyumuz	1	0.32	Matematikte İşlemleri	1	0.32
Bozuk Bilgisayar	1	0.32	Karıştırmak	21	6.77
Böcek	2	0.64	Mikrop	1	0.32
Bulaşıcı Hastalık	13	4.19	Mikroskopik Canlılar	1	0.32
Bulut	1	0.32	Moda	1	0.32
Canavar	1	0.32	Oyun	3	0.96
Cehennem	2	0.64	Ölüm	1	0.32
Cin	2	0.64	Pasif İçici	1	0.32
Çamaşır Makinesi	1	0.32	Pervane	1	0.32
Çamurlu Su	1	0.32	Pili Bitmiş Robot	1	0.32
Çanta	1	0.32	Pilot Kalem	1	0.32
Çığ	1	0.32	Pişmanlık	1	0.32
			Saat	1	0.32

Çiçek	4	1.29	Saç	1	0.32
Çocuk	1	0.32	Sakız	4	1.29
Çorap Söküğü	1	0.32	Salgın	1	0.32
Çöp	1	0.32	Savaş	1	0.32
Çöp Konteynırı	1	0.32	Sel	2	0.64
Çöp Kutusu	10	3.22	Seri Katil	1	0.32
Çözülebilir Kirlilik	1	0.32	Sigara	5	1.61
Çözümü Olmayan Matematik Sorusu	1	0.32	Sigara İçmek	1	0.32
Çürük Diş	1	0.32	Silah	2	0.64
Dağınık Ev	1	0.32	Silgi	2	0.64
Dağınıklık	1	0.32	Sivilce	1	0.32
Dedikodu	1	0.32	Siyasi Kavgalar	1	0.32
Defter	1	0.32	Solmuş Çiçek	1	0.32
Denge	1	0.32	Son Güne Bırakılan Ödev	1	0.32
Deprem	3	0.96	Su	2	0.64
Diş	1	0.32	Su Maymuncuğu	1	0.32
Duman	2	0.64	Sülük	2	0.64
Düşman	5	1.61	Sümüklü Böcek	1	0.32
Ejderha	1	0.32	Şeytan	3	0.96
Elbise	1	0.32	Tahta	1	0.32
Elma Çürüğü	1	0.32	Tehlikeli Hayvan	1	0.32
Elma Kurdu	1	0.32	Teknoloji	1	0.32
Ev	1	0.32	Tembel Çocuk	1	0.32
Geri Dönüşüm Kutusu	1	0.32	Terör	2	0.64
Göz Bozukluğu	1	0.32	Terör Örgütü	1	0.32
Grip	3	0.96	Terörist	1	0.32
Güzel Ve Çirkin	1	0.32	Trafik	1	0.32
Hapishane	1	0.32	Trafik Canavarı	1	0.32
Harita	1	0.32	Trafik Kazası	1	0.32
Hastalık	8	2.58	Tükenmez Kalem	2	0.64
Hırsız Polis Oyunu	1	0.32	Tümör	1	0.32

Hırsızlık	2	0.64	Uyuşturucu	2	0.64
Hortum	1	0.32	Üreme	1	0.32
İnsan	5	1.61	Virüs	6	1.93
İnsan Nefsi	1	0.32	Yalan	1	0.32
İntihar Etmek	1	0.32	Yanardağ	1	0.32
Kabus	1	0.32	Yapıştırıcı	3	0.96
Kahve	1	0.32	Yara	1	0.32
Kaktüs	1	0.32	Yaşam	1	0.32
Kalem	2	0.64	Yaşlılık	2	0.64
Kalp	1	0.32	Yazı	1	0.32
Kalp Kırıklığı	1	0.32	Yazı Tahtası	3	0.96
Kan Kaybı	1	0.32	Yılan	5	1.61
Kanalizasyon	2	0.64	Yıldız	1	0.32
Kanser	7	2.25	Yol Rehberi	1	0.32
Kapkaççı	1	0.32	Yumurta	1	0.32
Kar Taneleri	1	0.32	Yüksek Sesli Müzik	1	0.32
Kara Bulut	1	0.32	Zehir	2	0.64
Karanlık	1	0.32	Zehirli Gaz	1	0.32

4.2 Ortaokul Öğrencilerinin “Çevre” Kavramına İlişkin Sahip Oldukları Metaforların Oluşturduğu Kategoriler

Ortaokul öğrencilerinin ürettikleri metaforlar kullanılarak oluşturulan, metaforların ortak özelliklerine göre ayrıştırılarak 17 kategori oluşturulmuştur. Oluşturulan kategoriler öğrencilerin formdaki çünkü;... kısmındaki boşluğa yazdıkları metafor açıklamaları dikkate alınarak oluşturulmuştur. Öğrencilerin ürettikleri bazı metaforlar aynı kavram olsa da açıklamaları ya da nedenleri farklılık göstermiştir. Metafor kategorileri Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4. Ortaokul öğrencilerinin “çevre sorunları” kavramına yönelik sahip oldukları metafor kategorileri, metafor sayıları ve yüzdeler

Kategoriler	Metaforlar	Frekans (f)	Yüzde (%)
Yaşamın Sonu İfadesi	Ağaç, Astım, Atom Bombası (+2), Azrail (+3), Bataklık, Bıçak, Saat, Deprem, Düşman, Ejderha, Hastalık (+2), Hırsızlık (+1), Hortum, Akciğer, Kalem, Kan kaybı, Kanser (+4), Kapkaççı, Katil, Katillerle Dolu Dünya, Ölüm (+2) Kötü Arkadaş, Kötü İnsan (+2), Kötü Yola Sapmış Çocuk, Savaş, Silah (+1), Trafik Kazası, Yanardağ, Deprem	46	15
Artışın İfadesi	Ağaç, Ateş, Bakteri (+1), Baş Ağrısı, Bilgisayar Virüsü (+1) , Bit (+1), Boyumuz, Böcek, Bulaşıcı Hastalık (+1), Çocuk, Deprem, Düşman, İnsan (+1), Kar taneleri, Kumar Borcu, Bulut, Su Maymuncuğu, Teknoloji, Yıldız, Üreme, Tümör, Virüs (+1)	28	9
Sürekliliğin İfadesi	Ağrı, Ateş (+1), Bulaşıcı Hastalık (+1), Lösemi, Oyun, Pilot Kalem, Sakız, Seri Katil, Siyasi Kavgalar, Sülük (+1), Zehir (+1),Trafik Canavarı, Yazı Tahtası, Tükenmez Kalem (+1), Çorap Söküğü, Elma Çürüğü, Hastalık, Geri Dönüşüm Kutusu, Grip (+1),Yapışkan madde, Sakız(+1)	28	9
Mekanın İfadesi	Ahır, Çöp, Çöp Konteynırı, Çöp Tenekesi, Dağınık Ev, Ev, Kirli Ev (+1), Küs İki Arkadaş	9	3

Elimizdeki İmkanların İfadesi	Akıldaki Düşünceler, Kurumuş Ağaç, İntihar Etmek, Masa, Pişmanlık, Son Güne Bırakılan Ödev, Tahta, Tembel Çocuk, Yaşam	9	3
Alışkanlığın İfadesi	Alkol (+1), Bağımlılık, Dedikodu, İnsan Nefsi, Moda, Salgın, Sigara İçmek, Uyuşturucu, Yalan, Alışkanlık, Yapıştırıcı (+1), Bulaşıcı Hastalık (+4)	16	5
Geleceğin İfadesi	Ampul, Bilgisayar Virüsü, Canavar, Çığ, Denge, Deprem, İnsan, Kabus, Kahve, Kaza, Kimyasal Madde, Terörist, Kumar, Lavabo	14	4.5
İlgi-Alakanın İfadesi	Araba, Çürük Diş, Dağınıklık, Diş	4	1.5
Karmaşıklığın İfadesi	Bakkal Defteri, Beyazın İçindeki Siyah Leke, Bozuk Bilgisayar, Çözümü Olmayan Matematik Sorusu Hırsız Polis Oyunu, Kalp, Kör Düğüm, Labirent, Matematik İşlemlerini Karıştırmak, Trafik	10	3
Sağlığın İfadesi	Bakteri (+2), Bit, Bilgisayar, Virüsü (+1), Bomba (+1), Bulaşıcı Hastalık (+3), Cehennem (+1), Duman, Düşman, Grip, Kaktüs, Kalp Kırıklığı, Kaza, Ken e(+1), Köpek, Mikrop (+20), Mikroskobik Canlılar, Yüksek Sesli Müzik, Yılan (+4), Hastalık (+2), Virüs (+3), Sigara (+4), Tehlikeli Hayvan, Terör (+1), Uyuşturucu	65	21
Kapasitenin İfadesi	Balon, Çanta, Harita, Kalem, Pervane	5	1.5

Temizliğin İfadesi	Banyo Yapmak, Çamaşır Makinası, Çamurlu Su, Çöp kutusu (+3), Defter, Elbise, Kanalizasyon (+1), Kokarca, Saç, Sakız (+1), Sel (+1), Su (+1), Sümüklü Böcek	20	6.5
Zorluğun ifadesi	Bataklık, Böcek, Matematik, Yaşlılık (+1)	5	1.5
Kaynağın ifadesi	Bilinçsizlik, Çöp Kutusu (+5), İnsan (+1), Kanser, Kara Bulut, Karanlık	12	4
Görünüşün ifadesi	Boyası Kalkmış Duvar, Çiçek (+3), Kömür, Göz Bozukluğu, Güzel-Çirkin, Pili Bitmiş Robot, Silgi (+1), Sivilce, Yara, Solmuş Çiçek	14	4.5
Farkında olmamanın ifadesi	Cin (+1),Duman, Düşman (+1),Elma Kurdu, Kanser, Kırık Cam, Kızgın Anne, Pasif İçici, Şeytan (+2), Terör Örgütü, Yumurta, Zehirli Gaz	16	5
Çözümün ifadesi	Çözülebilir Kirlilik, Hapishane, Hastalık, Kız Çocuk İstismarı, Yazı, Yazı Tahtası (+2),Yol Rehberi	9	3

4.3 KAVRAMSAL KATEGORİLER

Kategori 1: Çevre Sorunlarının “Yaşamın Sonu” İfadesi ile Nitelendirilmesi

Ortaokul öğrencileri çevre sorunlarının artmasıyla birlikte dünyanın yaşanılmayacak bir hal alacağı, canlılığın son bulacağını düşündüğü farklı kavramlarla nitelendirdiği 29 ve toplamda 46 metafor bu kategori altında toplanmıştır. Öğrenciler bu bölümde genel olarak metaforlarının nedenselliğini açıkladıkları cümlelerinin sonunda “yok eder, can alır, biter, son verir, yaşayamaz, dönüşü yoktur” gibi ifadelerle

çevre sorunlarının oluşturacağı büyük çaptaki olumsuzlukları vurgulamışlardır. Öğrencilerden bazıları çevre sorunlarını şu şekilde ifade etmişlerdir;

Ö22. “Çevre sorunları deprem gibidir, çünkü can ve mal kaybına neden olur.”

Ö35. “Çevre sorunları savaş gibidir, çünkü hastalıklara ve ölümlere neden olur.”

Ö80. “Çevre sorunları bıçak gibidir, çünkü etrafımızdaki her şeyi katledebilir.”

Ö110. “Çevre sorunları bataklık gibidir, çünkü insanı içine çeker, nefes alamaz hale geliriz ve ölürüz.”

Bunların dışında üretilen diğer metafor örnekleri Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Yaşamın Sonu İfadesi

Metafor	Örnekleri
Atom Bombası	Çevre sorunları atom bombası gibidir, çünkü atıldığı şehri ve çevresini yok eder.
Azrail	Çevre sorunları Azrail gibidir, çünkü can alır.
Saat	Çevre sorunları saat gibidir, çünkü zamanı gösterir, sorunlar ise dünyada kalan hayat süresini.
Kalem	Çevre sorunları kalem gibidir, çünkü yazdıkça mürekkebi biter.
Kan kaybı	Çevre sorunları kan kaybı gibidir, çünkü insan çok kan kaybederse yaşayamaz.
Katil	Çevre sorunları katil gibidir, çünkü öldürür.
Savaş	Çevre sorunları savaş gibidir, çünkü hastalıklara ve ölümlere neden olur.
Trafik kazası	Çevre sorunları trafik kazaları gibidir, çünkü insan hayatına son verir.
Ölüm	Çevre sorunları ölüm gibidir, çünkü geri dönüşü yoktur.
Yanardağ	Çevre sorunları yanardağ gibidir, çünkü patladığı zaman zarar, hastalık ve ölüm sağlar.

Kategori 2: Çevre Sorunlarının “Artışın” İfadesi ile Nitelendirilmesi

Orta okul öğrencileri çevre sorunlarının birbirini tetikleyen bir mekanizma gibi her geçen gün farklı sorunlarla ve artarak insanlığı tehlikeye düşürdüğünü vurguladığı bu kategoride 23 farklı kavramdan oluşan toplamda 28 metafor üretmişlerdir. Öğrenciler bu kategorideki metaforların açıklamalarında genel olarak “artar, çoğalır, büyür, dağılır” gibi ifadelerle çevre sorunlarının artışı yönündeki olumsuzluklara yer vermişlerdir. Öğrencilerden bazıları çevre sorunlarını şu şekilde ifade etmişlerdir;

Ö2. “Çevre sorunları boyumuz gibidir, çünkü gittikçe uzar.”

Ö150. “Çevre sorunları su maymuncuğu gibidir, çünkü suya atılınca devamlı artar ve büyür.”

Ö65. “Çevre sorunları insan gibidir, çünkü her geçen gün artmakta ve büyümektedir.”

Ö300. “Çevre sorunları tümör gibidir, çünkü beyinde yayılıp ölümcül hastalıklara neden olur.”

Bunların dışında üretilen diğer metafor örnekleri Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Artışın İfadesi

<i>Metafor</i>	<i>Örnekleri</i>
Ateş	Çevre sorunları ateş gibidir, çünkü küçükken su dökmezsek büyüyünce su dökmek fayda etmez.
Baş ağrısı	Çevre sorunları baş ağrısı gibidir, çünkü kurtulmak için birçok yol deneriz geçmez ve gittikçe artar.
Yıldız	Çevre sorunları yıldız gibidir, çünkü uzaktan küçük ama yakından çok büyüktür.
Bulut	Çevre sorunları bulut gibidir, çünkü küçükken büyüyerek çoğalır.
Teknoloji	Çevre sorunları teknoloji gibidir, çünkü çok hızlı gelişip büyüyor.
Üreme	Çevre sorunları üreme gibidir, çünkü devamlı çoğalırız.

Virüs	Çevre sorunları virüs gibidir, çünkü onlara karşı korunmazsak kolayca dağılır.
Kumar borcu	Çevre sorunları kumar borcu gibidir, çünkü ödemedikçe çoğalır.
Kar taneleri	Çevre sorunları kar taneleri gibidir, çünkü çoğalarak birleşir ve kartopunu oluşturur.
Deprem	Çevre sorunları deprem gibidir, çünkü önce küçük sarsıntılara sonra büyük felakete yol açar.

Kategori 3: Çevre Sorunlarının “Sürekliliğin” İfadesi ile Nitelendirilmesi

Ortaokul öğrencileri çevre sorunlarının hızla artmasıyla birlikte dünya genelinde izlerinin zor silineceği veya izlerinin silinemeyeceği hasarlar bırakacağı düşüncesini belirttikleri bu kategoride 20 farklı kavram olmak üzere toplamda 28 adet metafor üretmişlerdir. Öğrenciler bu kategoride ürettikleri metaforların açıklamalarında genel olarak “zaman alır, yavaş yavaş, devam gelir, silinmez, yapışır” gibi ifadelerle çevre sorunlarının süreklilik kazanabileceğine vurgu yapmışlardır. Öğrencilerden bazıları çevre sorunlarını şu şekilde ifade etmişlerdir;

Ö4. “Çevre sorunları oyun gibidir, çünkü ilk başlarda zevklidir ama sonra sıkılmaya başlarsın.”

Ö38. “Çevre sorunları seri katil gibidir, çünkü birisine zarar verdikçe başkalarına da zarar verme isteği artar.”

Ö114. “Çevre sorunları ağrı gibidir, çünkü bir kere başlandı mı devamı gelir.”

Ö298. “Çevre sorunları ateş gibidir, çünkü gittiği her yeri yakar.”

Bunların dışında üretilen diğer metafor örnekleri Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Sürekliliğin İfadesi

Metafor	Örnekleri
Çorap söküşü	Çevre sorunları çorap söküşü gibidir, çünkü söküşü kökten kesmezsek çektikçe gelir.

Zehir	Çevre sorunları zehir gibidir, çünkü dikkat etmezsek yavaş yavaş öldürür.
Trafik canavarı	Çevre sorunları trafik canavarı gibidir, çünkü verdiği zararların sonu gelmez.
Elma çürüğü	Çevre sorunları elmanın çürüğü gibidir, çünkü sağlam elmayı bir süre sonra yenmez hale getiren çürüğüdür.
Sakız	Çevre sorunları sakız gibidir, çünkü yapıştı mı kurtulmak zordur.
Siyasi kavga	Çevre sorunları siyasi kavga gibidir, çünkü bitmez veya bitmesi zaman alır.
Lösemi	Çevre sorunları lösemi gibidir, çünkü insanların önce saçları dökülür sonra kansere yakalanır.
Tükenmez kalem	Çevre sorunları tükenmez kalem gibidir, çünkü yazdığımız yeri bir daha silemeyiz.

Kategori 4: Çevre Sorunlarının “Mekânın” İfadesi ile Nitelendirilmesi

Ortaokul öğrencilerinin çevre sorunlarını buldukları yaşam alanlarındaki sorunlar ile tüm dünyayı tehlikeye atan sorunları denkleştirerek küresel bir mücadele gerekliliğini belirttikleri bu kategoride 8 farklı kavram olmak üzere toplamda 9 adet metafor üretmişlerdir. Öğrencilerden bazıları çevre sorunlarını şu şekilde ifade etmişlerdir;

Ö53. “Çevre sorunları çöp konteynırı gibidir, çünkü çevreye atılan çöpler her geçen gün çöp konteynırını andırıyor.”

Ö88. “Çevre sorunları ev gibidir, çünkü o evin içinde yaşayanlar biziz, biz istemezsek ev kirlenmez.”

Ö290. “Çevre sorunları kirli ev gibidir, çünkü orda yaşanmaz.”

Bunların dışında üretilen diğer metafor örnekleri Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Mekânın İfadesi

<i>Metafor</i>	<i>Örnekleri</i>
Ahır	Çevre sorunları ahır gibidir, çünkü hayvanların orayı kirlettiği gibi bizde çevreyi kirletiyoruz.
Dağınık ev	Çevre sorunları dağınık ev gibidir, çünkü birçok sorun var ve bunlara yetişmek çok zor.
Küs iki arkadaş	Çevre sorunları küs iki arkadaş gibidir, çünkü çevremizi kirleterek barışık değiliz küs durumdayız.
Çöp kutusu	Çevre sorunları çöp tenekesi gibidir, çünkü çöpe atmamız gereken atıkları çevreye atıyoruz.

Kategori 5: Çevre Sorunlarının “Elimizdeki İmkânların” İfadesi ile Nitelendirilmesi

Ortaokul öğrencilerinin çevre sorunlarının oluşmasında ve var olan çevre sorunlarının ortadan kaldırılmasında her şeyin insan oğlunun elinde olduğu ve tüm imkanları kullanarak bu sorunları çözüleceğini belirttikleri bu kategoride 9 farklı kavramsal metafor üretmişlerdir. Öğrenciler bu kategoride “şekillendirmenin, önlem almanın, bakımın” gibi ifadelerle sorunların çözümünün insanların elinde olduğu ve gerekli çalışmalar yapılarak tüm imkanlar seferber edilirse çevre sorunlarına yönelik bazı şeylerin düzelebileceğinin altını çizmişlerdir. Öğrencilerden bazıları çevre sorunlarını şu şekilde ifade etmişlerdir;

Ö72. “Çevre sorunları intihar etmek gibidir, çünkü kendimize zarar geleceğini bile bile yapıyoruz.”

Ö150. “Çevre sorunları masa gibidir, çünkü kırarsak işe yaramaz.”

Ö180. “Çevre sorunları son güne bıraktığımız ödev gibidir, çünkü keşke önceden yapsaydım dersin ama iş işten geçer.”

Bunların dışında üretilen diğer metafor örnekleri Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Elimizdeki İmkânların İfadesi

Metafor	Örnekleri
Akıldaki düşünceler	Çevre sorunları aklımızdaki düşünceler gibidir, çünkü şekillendirmek bizim elimizde.
Kurumuş ağaç	Çevre sorunları kurumuş ağaç gibidir, çünkü onu canlandırmak için önlemler almazsak ölür, faydası kalmaz.
Pişmanlık	Çevre sorunları pişmanlık gibidir, çünkü bir işi yaptıktan sonra keşke yapmasaydım demek.
Tahta	Çevre sorunları tahta gibidir, çünkü ne şekil verirsen o şekle bürünür.
Yaşam	Çevre sorunları yaşamımız gibidir, çünkü iyi bakarsak iyi kötü bakarsak kötü olur.

Kategori 6: Çevre Sorunlarının “Alışkanlığın” İfadesi ile Nitelendirilmesi

Ortaokul öğrencilerinin çevre sorunlarını insanların zamanla kazandıkları kötü alışkanlıklar ve bu alışkanlıkları devam ettirmeleri sonucu oluşan sorunlar olduğunu belirttikleri bu kategoride 12 farklı kavram olmak üzere toplamda 16 metafor üretmişlerdir. Bu kategoride öğrenciler insanların kötü şeyleri normal bir durummuş gibi alışkanlık haline getirdiğini belirtmenin yanında kişinin diğer kişileri de rol model alarak çevre sorunlarının bu şekilde artışına, her şeyin normal karşılanmasına neden olduğu vurgusu da yapmışlardır. Öğrencilerden bazıları çevre sorunlarını şu şekilde ifade etmişlerdir;

Ö201. “Çevre sorunları alkol gibidir, çünkü bir kere bulaştın mı bir daha bırakmak zordur.”

Ö198. “Çevre sorunları bağımlılık gibidir, çünkü çöpleri çevremize bir kere atmaya başladık mı atmaya devam ederiz.”

Ö12. “Çevre sorunları insan nefsi gibidir, çünkü bizi yapmamamız gereken olaylara iter.”

Bunların dışında üretilen diğer metafor örnekleri Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10. Alışkanlığın İfadesi

Metafor	Örnekleri
Moda	Çevre sorunları moda gibidir, çünkü bir yerde oluşunca diğer insanlarda uyar.
Dedikodu	Çevre sorunları dedikodu gibidir, çünkü insanlar yapmak istemez ama deli gibi yapar.
Salgın	Çevre sorunları salgın gibidir, çünkü biri yere çöp atınca diğerleri de atmaya başlar.
Bağımlılık	Çevre sorunları bağımlılık gibidir, çünkü çöpleri çevremize bir kere atmaya başladık mı atmaya devam ederiz.
Yapıştırıcı	Çevre sorunları yapıştırıcı gibidir, çünkü insanlardaki kirlenme isteği huy olarak yapışır kalır.
İnsan nefsi	Çevre sorunları insan nefsi gibidir, çünkü bizi yapmamamız gereken olaylara iter.

Kategori 7: Çevre Sorunlarının “Geleceğin” İfadesi ile Nitelendirilmesi

Ortaokul öğrencilerinin çevre sorunlarını kirlilik ve yaşanılmaz ortam olarak gördükleri ve geleceğimizin daha temiz, daha aydınlık olması için ele ele vererek sorunların üstesinden gelinebileceğini belirttikleri bu kategoride 14 farklı kavramsal metafor üretmişlerdir. Bu kategoride öğrenciler çevre sorunlarının giderilmesinin geleceğimizi aydınlatacağını vurgularken çevre sorunlarıyla mücadele etmezsek hayatımızın çalınacağı, doğal dengenin bozulacağı ve kötü şeylerin bizleri beklediği yönündeki gelecek kaygılarına vurgu yapmışlardır. Öğrencilerden bazıları çevre sorunlarını şu şekilde ifade etmişlerdir;

Ö250. “Çevre sorunları çığ gibidir, çünkü maddi manevi zarar verir.”

Ö58. “Çevre sorunları denge gibidir, çünkü çevreyi kirlitirsek dengeler bozulur.”

Ö42. “Çevre sorunları kabus gibidir, çünkü bize kötü şeyler gösterir.”

Ö134. “Çevre sorunları kimyasal madde gibidir, çünkü insanlara ve hayvanlara zarar vererek doğal dengeyi bozar.”

Bunların dışında üretilen diğer metafor örnekleri Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11. Geleceğin İfadesi

<i>Metafor</i>	<i>Örnekleri</i>
Ampul	Çevre sorunları ampul gibidir, çünkü ne kadar çok temiz tutarsak geleceğimiz o kadar aydınlanır.
Bilgisayar virüsü	Çevre sorunları bilgisayar virüsü gibidir, çünkü virüsün bütün bilgilerimizi çaldığı gibi sorunlarda hayatımızı çalar.
Kabus	Çevre sorunları kabus gibidir, çünkü bize kötü şeyler gösterir.
Kahve	Çevre sorunları kahve gibidir, çünkü üstü güzel köpüklü dibindeki telvesi acıdır.
Kimyasal madde	Çevre sorunları kimyasal madde gibidir, çünkü insanlara ve hayvanlara zarar vererek doğal dengeyi bozar.
Lavabo	Çevre sorunları lavabo gibidir, çünkü temizliğine önem gösterip bulmak istediğimiz gibi bırakmalıyız.

Kategori 8: Çevre Sorunlarının “İlgi-Alakanın” İfadesi ile Nitelendirilmesi

Ortaokul öğrencilerinin çevre sorunlarının kaynağını çevreye olan ilgisizliğimizden kaynaklandığını ancak eğer çevremizle alakadar olursak tüm sorunların giderilebileceğini belirttikleri bu kategoride 4 farklı metafor üretmişlerdir. Bu kategoride öğrenciler “bozulma, kirlenme, dönüşü olmama, huzursuzluk” gibi ifadelerle çevreye karşı ilgimizin artırılarak çevre sorunlarıyla mücadele etmenin gerekliliğine vurgu yapmışlardır. Öğrencilerden bazıları çevre sorunlarını şu şekilde ifade etmişlerdir;

Ö158. “Çevre sorunları araba gibidir, çünkü bakılmadığında bozulur.”

Ö60. “Çevre sorunları çürük diş gibidir, çünkü iyi bakmazsan geri dönüşü olmaz.”

Bunların dışında üretilen diğer Metafor örnekleri Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12. İlgi-Alakanın İfadesi

Metafor	Örnekleri
Araba	Çevre sorunları araba gibidir, çünkü bakılmadığında bozulur.
Diş	Çevre sorunları diş gibidir, çünkü bakmazsak kirlenir ve çürür
Çürük diş	Çevre sorunları çürük diş gibidir, çünkü iyi bakmazsan geri dönüşü olmaz.
Dağınıklık	Çevre sorunları dağınıklık gibidir, çünkü düzenli olursak rahat ederiz, düzensiz olursak huzursuz oluruz.

Kategori 9: Çevre Sorunlarının “Karmaşıklık” İfadesi ile Nitelendirilmesi

Ortaokul öğrencilerinin çevre sorunlarını çözümlenmesi zor bir dizi karmaşık olaylar bütünü olarak gördükleri bu kategoride 10 farklı metafor üretmişlerdir. Bu kategoride öğrenciler çevre sorunlarını “dağınıklık, karmaşıklık, tekrarlanır durum” gibi ifadelerle anlatmaya çalışmışlardır. Öğrencilerden bazıları çevre sorunlarını şu şekilde ifade etmişlerdir;

Ö120. “Çevre sorunları matematikte işlemleri karıştırmak gibidir, çünkü bir işlemi yanlış yaparsan hepsi yanlış olur.”

Ö71. “Çevre sorunları hırsız polis oyunu gibidir, çünkü bir sorun için çalışırken başka bir sorun oluşması ve sürekli tekrarlanması.”

Ö10. “Çevre sorunları bilgisayarın bozulması gibidir, çünkü her şey iç içe girer”.

Bunların dışında üretilen diğer metafor örnekleri Tablo 13’te verilmiştir.

Tablo 13. Karmaşıklık İfadesi

<i>Metafor</i>	<i>Örnekleri</i>
Bakkal defteri	Çevre sorunları bakkal defteri gibidir, çünkü her şey çok dağınıktır.
Kalp	Çevre sorunları kalp gibidir, çünkü kalbin perdesine zarar gelirse kirli kan ve temiz kan karışır.
Kördüğüm	Çevre sorunları kördüğüm gibidir, çünkü bir kere bağlandı mı bir daha çözülmez.
Labirent	Çevre sorunları labirent gibidir, çünkü girdiğimiz zaman asla çıkamayabiliriz.
Trafik	Çevre sorunları trafik gibidir, çünkü her taraf karmakarışık.
Hırsız polis oyunu	Çevre sorunları hırsız polis oyunu gibidir, çünkü bir sorun için çalışırken başka bir sorun oluşması ve sürekli tekrarlanması.

Kategori 10: Çevre Sorunlarının “Sağlğın” İfadesi ile Nitelendirilmesi

Ortaokul öğrencilerinin çevre sorunlarını insanlığın sağlığını tehlikeye attığını belirttikleri bu kategoride 24 farklı kavram olmak üzere toplamda 65 metafor üretilmiştir. En çok metaforun üretildiği kategoridir. Öğrenciler çevre sorunlarının artmasının sağlığımızı olumsuz etkileyeceği bilincindedir. Bu kategoride öğrenciler çevre sorunlarını “zarar verici, kötü yönde etkileyici, can yakıcı, zehirleyici, hasta edici” gibi ifadelerle insan sağlığına olan etkilerine vurgu yapmışlar. Öğrencilerden bazıları çevre sorunlarını şu şekilde ifade etmişlerdir;

Ö75. “Çevre sorunları kaza gibidir, çünkü insanlara zarar verir.”

Ö99. “Çevre sorunları terör gibidir, çünkü masum insanlara zarar verir.”

Ö111. “Çevre sorunları uyuşturucu gibidir, çünkü insan cildine organlarına zarar verir.”

Ö112. “Çevre sorunları yılan gibidir, çünkü insanları ısırarak yaşamlarını tehlikeye atar.”

Ö201. “Çevre sorunları kaktüs gibidir, çünkü insanlara batınca can yakar.”

Bunların dışında üretilen diğer metafor örnekleri Tablo 14’te verilmiştir.

Tablo 14. Sağlık İfadesi

<i>Metafor</i>	<i>Örnekleri</i>
Bakteri	Çevre sorunları bakteri gibidir, çünkü insan sağlığına zarar verir.
Bulaşıcı hastalık	Çevre sorunları bulaşıcı hastalık gibidir, çünkü bizlerin sağlığını kötü yönde etkiler.
Cehennem	Çevre sorunları cehennem gibidir, çünkü insanların yaptıkları karşısında canını yakacak.
Duman	Çevre sorunları duman gibidir, çünkü girdiği yerdeki herkesi zehirler.
Grip	Çevre sorunları grip gibidir, çünkü insanların sağlığına zarar verir.
Kaktüs	Çevre sorunları kaktüs gibidir, çünkü insanlara batınca can yakar.
Mikrop	Çevre sorunları mikrop gibidir, çünkü insan vücuduna hızla yayılır ve hasta eder.
Sigara	Çevre sorunları sigara gibidir, çünkü içtikçe zevk alınır ancak bir zaman sonra zararları ortaya çıkar.
Kalp kırıklığı	Çevre sorunları kalp kırıklığı gibidir, çünkü insanı üzer.

Kategori 11: Çevre Sorunlarının “Kapasitenin” İfadesi ile Nitelendirilmesi

Ortaokul öğrencilerinin yaşadıkları dünyanın çevre sorunlarını taşıma kapasitesine sahip olduğunu ve bu kapasite aşımında çeşitli felaketlerle karşılaşacağımızı belirttikleri bu kategoride 5 farklı metafor üretmişlerdir. Bu kategoride öğrenciler çevre sorunlarını “sınırlılık, taşıyamama ve doluluk” gibi ifadelerle betimleyerek doğanın sorunları kaldırabilecek bir kapasitesinin olduğuna,

aşılması durumunda kötü sonuçlara yol açacağına vurgu yapmışlardır. Öğrencilerden bazıları çevre sorunlarını şu şekilde ifade etmişlerdir;

Ö171. “Çevre sorunları balon gibidir, çünkü şişer şişer ve bir anda patlayarak bize zarar verebilir.”

Ö49. “Çevre sorunları kalem gibidir, çünkü ne kadar çok yazarsan sayfa o kadar çabuk dolar.”

Bunların dışında üretilen diğer metafor örnekleri Tablo 15’te verilmiştir.

Tablo 15. *Kapasitenin İfadesi*

Metafor	Örnekleri
Balon	Çevre sorunları balon gibidir, çünkü şişer şişer ve bir anda patlayarak bize zarar verebilir.
Çanta	Çevre sorunları çanta gibidir, çünkü gereksiz şeyler koydukça ağırlaşır ve taşıyamayız.
Harita	Çevre sorunları harita gibidir, çünkü nasıl ki il sınırları varsa kirliliğinde bir sınırı vardır.
Kalem	Çevre sorunları kalem gibidir, çünkü ne kadar çok yazarsan sayfa o kadar çabuk dolar.
Pervane	Çevre sorunları pervane gibidir, çünkü dünyada o kadar çok çöp var ki pervane gibi tekrar tekrar bize çöp gönderiyor.

Kategori 12: Çevre Sorunlarının “Temizliğin” İfadesi ile Nitelendirilmesi

Ortaokul öğrencilerinin çevre sorunlarını çevre kirliliği olarak değerlendirerek temizliğin önemine dikkat çektikleri bu kategoride 13 farklı kavram ve toplamda 20 adet metafor üretmişlerdir. Bu kategoride öğrenciler genellikle çevre sorunlarını kirlilik ve temizlik gibi ifadelerle vurgulamak istemişlerdir. Öğrencilerden bazıları çevre sorunlarını şu şekilde ifade etmişlerdir;

Ö51. “Çevre sorunları banyo yapmamak gibidir, çünkü temizlenmezsek pis olur, kötü kokarız.”

Ö100. “Çevre sorunları kokarca gibidir, çünkü iğrenç bir koku yayar.”

Ö8. “Çevre sorunları çamurlu su gibidir, çünkü su gidince geriye çamur kalır.”

Ö205. “Çevre sorunları elbise gibidir, çünkü insanı sardığı gibi pislik dünyayı sarar.”

Bunların dışında üretilen diğer metafor örnekleri Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16. Temizliğin İfadesi

Metafor	Örnekleri
Defter	Çevre sorunları defter gibidir, çünkü ilk aldığımızda tertemiz ve yıpranmamış olur.
Elbise	Çevre sorunları elbise gibidir, çünkü insanı sardığı gibi pislik dünyayı sarar.
Saç	Çevre sorunları saç gibidir, çünkü kirlenir ve karışır.
Sakız	Çevre sorunları sakız gibidir, çünkü sakız yapışır, kirlilikte dünyamıza yapışır.
Sel	Çevre sorunları sel gibidir, çünkü gittiği her yere pislik götürür.
Su	Çevre sorunları su gibidir, çünkü kirlendikçe hayatında bir anlamı kalmaz.

Kategori 13: Çevre Sorunlarının “Zorluğun” İfadesi ile Nitelendirilmesi

Ortaokul öğrencilerinin çevre sorunlarından kurtulmanın zor olduğunu ve çevre sorunların artmasıyla doğadan yeterince faydalanamayacağımızı, sınırlı kalacağını belirttikleri bu kategoride 4 farklı kavram olmak üzere toplamda 5 adet metafor üretmişlerdir. Öğrencilerden bazıları çevre sorunlarını şu şekilde ifade etmişlerdir;

Ö1. “Çevre sorunları bataklık gibidir, çünkü batınca çıkmak zor.”

Ö258. “Çevre sorunları böcek gibidir, çünkü evi bastığı zaman uğraşmak çok zordur.”

Ö276. “Çevre sorunları matematik gibidir, çünkü sonsuz ve sarmal olduğu için çok zorlar.”

Ö310. “Çevre sorunları yaşlanan insan gibidir, çünkü herhangi bir şeyi yapmakta zorlanırsınız.”

Metafor örnekleri Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17. Zorluğun İfadesi

Metafor	Örnekleri
Bataklık	Çevre sorunları bataklık gibidir, çünkü batınca çıkmak zor.
Böcek	Çevre sorunları böcek gibidir, çünkü evi bastığı zaman uğraşmak çok zordur.
Matematik	Çevre sorunları matematik gibidir, çünkü sonsuz ve sarmal olduğu için çok zorlar.
Yaşlılık	Çevre sorunları yaşlanan insan gibidir, çünkü herhangi bir şeyi yapmakta zorlanırsınız.

Kategori 14: Çevre Sorunlarının “Kaynağın” İfadesi ile Nitelendirilmesi

Ortaokul öğrencilerinin çevre sorunlarının oluşmasının sebepleriyle bağlantı kurmaya çalıştıkları, sorunların kaynağına indikleri bu kategoride 6 farklı kavram olmak üzere toplamda 12 metafor üretmişlerdir. Öğrencilerin bu kategoride ürettikleri metaforlar ve örnekleri Tablo 18’de verilmiştir.

Ö303. “Çevre sorunları bilinçsizlik gibidir, çünkü bu nedenle sorunlar oluşur.”

Ö9. “Çevre sorunları insanlar gibidir, çünkü nasılsak öyle yönetiliriz, nasıl kullanırsak öyle buluruz.”

Ö17. “Çevre sorunları kanser gibidir, çünkü insanların kendini korumaması, kötü alışkanlıklar edinmesinden kaynaklanır.”

Tablo 18. Kaynağın İfadesi

<i>Metafor</i>	<i>Örnekleri</i>
Bilinçsizlik	Çevre sorunları bilinçsizlik gibidir, çünkü bu nedenle sorunlar oluşur.
İnsan	Çevre sorunları insanlar gibidir, çünkü nasılsak öyle yönetiliriz, nasıl kullanırsak öyle buluruz.
Kanser	Çevre sorunları kanser gibidir, çünkü insanların kendini korumaması, kötü alışkanlıklar edinmesinden kaynaklanır.
Kara bulut	Çevre sorunları kara bulut gibidir, çünkü yağmurun habercisidir, kirliliğin kötü sorunlara işaret ettiği gibi.
Karanlık	Çevre sorunları karanlık gibidir, çünkü çöp yığınları dünyamızı karartır.

Kategori 15: Çevre Sorunlarının “Görünüşün” İfadesi ile Nitelendirilmesi

Ortaokul öğrencilerinin çevre sorunlarını gözlerinde canlandırarak fotoğraflamaları sonucu doğanın güzelliklerini kaybetmiş çirkin görüntüsünü belirttikleri, bazı çevre sorunlarının izlerinin geçmeyeceği düşüncesini paylaştıkları bu kategoride 10 farklı kavram olmak üzere toplamda 14 adet metafor üretmişlerdir. Bu kategoride öğrenciler çevre sorunlarının doğanın görünüşüne “ kötü görüntü, kalıcı iz, kullanılamaz çevre” gibi ifadeleri kullanarak dikkat çekmeye çalışmışlardır. Öğrencilerden bazıları çevre sorunlarını şu şekilde ifade etmişlerdir;

Ö96. “Çevre sorunları boyası kalkmış duvar gibidir, çünkü kötü bir görüntü oluşur.”

Ö3. “Çevre sorunları çiçek gibidir, çünkü bakarsak güzel bir hal alır ve güzel kokar, bakmazsak kötü olur kötü kokar.”

Ö77. “Çevre sorunları göz bozukluğu gibidir, çünkü hiçbir şeyi güzel göremeyiz.”

Ö103. “Çevre sorunları pili biten robot gibidir, çünkü kurallar çiğnenince çevre güzelliğini kaybeder, biter.”

Bunların dışında üretilen diğer metafor örnekleri Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19. Görünüşün İfadesi

<i>Metafor</i>	<i>Örnekleri</i>
Solmuş çiçek	Çevre sorunları solmuş çiçek gibidir, çünkü doğada yarattığı görüntü kötüdür.
Yara	Çevre sorunları yara gibidir, çünkü iyileşir ama izi kalır.
Sivilce	Çevre sorunları sivilce gibidir, çünkü devamlı çıkar ve yüzümüze zarar verir, iz bırakır.
Silgi	Çevre sorunları silgi gibidir, çünkü sorunlar doğanın güzelliğini siliyor, bomboş ve kullanılmaz hale getiriyor.
Kömür	Çevre sorunları kömür gibidir, çünkü ne kadar siyahsa çevre sorunları da o kadar siyahtır.

Kategori 16: Çevre Sorunlarının “Farkında olmanın” İfadesi ile Nitelendirilmesi

Ortaokul öğrencilerinin çevre sorunlarının insanlar farkına varmadan oluştuğunun ve sorunların kötü sonuçlara neden olduğunda ise çok geç kalına bilineceğinin belirtildiği bu kategoride 12 farklı kavram olmak üzere toplam 16 metafor üretilmiştir. Öğrencilerden bazıları çevre sorunlarını şu şekilde ifade etmişlerdir;

Ö31. “Çevre sorunları düşman gibidir, çünkü insanın yüzüne iyidir ama sonra arkasından kötülük yapar.”

Ö89. “Çevre sorunları kanser gibidir, çünkü sinsice oluşur ve çoğu zaman çok geç fark edilir.”

Ö126. “Çevre sorunları kırık cam gibidir, çünkü fark etmeden bir yerimizi kesebiliriz.”

Ö202. “Çevre sorunları kızgın anne gibidir, çünkü her an terlik fırlatabilir.”

Bunların dışında üretilen diğer metafor örnekleri Tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 20. Farkında Olmanın İfadesi

<i>Metafor</i>	<i>Örnekleri</i>
Elma kurdu	Çevre sorunları elma kurdu gibidir, çünkü görünmeden her yeri zarara uğratar.
Cin	Çevre sorunları cin gibidir, çünkü etrafta biz fark etmeden dolaşırlar.
Kırık cam	Çevre sorunları kırık cam gibidir, çünkü fark etmeden bir yerimizi kesebiliriz.
Kızgın anne	Çevre sorunları kızgın anne gibidir, çünkü her an terlik fırlatabilir.
Pasif içici	Çevre sorunları pasif içici gibidir, çünkü zararları yavaş yavaş kendini belli etmeden ortaya çıkar.
Terör örgütü	Çevre sorunları terör örgütü gibidir, çünkü sinsidir ve sonradan ortaya çıkar.

Kategori 17: Çevre Sorunlarının “Çözümün” İfadesi ile Nitelendirilmesi

Ortaokul öğrencilerinin çevre sorunlarının bazı çözümler bulunarak ortadan kaldırılılabileceğini belirttikleri bu kategoride 7 farklı kavram olmak üzere toplamda 9 adet metafor üretmişlerdir. Öğrencilerden bazıları çevre sorunlarını şu şekilde ifade etmişlerdir;

Ö293. “Çevre sorunları çözülebilir bir kirlilik gibidir, çünkü ağaç diker, etrafı temiz tutarsak sorunlar çözülür.”

Ö34. “Çevre sorunları kızların kaldığı istismar gibidir, çünkü sessiz kalmaktan ve yeterli eğitim almamaktan kaynaklanır.”

Ö6. “Çevre sorunları hastalık gibidir, çünkü iyileşmen için zaman gerekir, bu sürede vücuduna iyi şeyler yapmazsan iyileşemezsin.”

Bunların dışında üretilen diğer metafor örnekleri Tablo 21’de verilmiştir.

Tablo 21. Çözümün İfadesi

Metafor	Örnekleri
Yol rehberi	Çevre sorunları yol rehberi gibidir, çünkü kötü şeyleri görüp yapmamayı öğreniriz.
Yazı	Çevre sorunları yazı gibidir, çünkü isteyince silinebilir.
Yazı tahtası	Çevre sorunları sınıf tahtası gibidir, çünkü yazılarak kirlenir ve silinerek temizlenir.
Hapishane	Çevre sorunları hapishane gibidir, çünkü kötülükleri tutsak edersek çevre temizlenir.

V. BÖLÜM

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1 SONUÇ

Bu araştırma, 2017/2018 Eğitim-Öğretim yıllarında Muş İl merkezinde bulunan 2071 Melikşah Ortaokulu, Vali Adil YAZAR Ortaokulu, Prof. Dr. Vahide ÖZMEN Ortaokulu, Fatih Ortaokulu, Türk Telekom Ortaokulu olmak üzere beş ortaokulun 5.,6.,7.,8. Sınıflarında öğrenim gören katılımcıların çevre sorunları olgusuna yönelik ortaya koymak ve metaforları belirlenmiş kategoriler altında toplamak amacıyla hazırlanmıştır. Bu çalışmada ortaya çıkan veriler bazı önemli hususlara dikkat çekmektedir.

Araştırmanın amacına yönelik yapılan uygulama sonucunda 496 öğrencinin katılım sağladığı, 310 öğrencinin geçerli metafor ürettiği ve geriye kalan öğrencilerden ise 85 inin herhangi bir metafor yazmaması, 101 inin ise metafor konusu ve kaynağı arasındaki ilişkinin uyumsuzluğundan dolayı 186 öğrencinin verileri geçersiz sayılmıştır. Ayrıca oluşturulan metaforlardan 174 tanesi kavram olarak farklılık göstermektedir. Elde edilen sayısal verilerin değerlendirilmesi aşamasında cinsiyete göre farklılıklar incelenmemiş olup; 115 erkek ve 195 kız öğrencinin katılım sağladığı görülmüştür. Sınıf olarak 103 8. Sınıf, 73 7. Sınıf, 66 6. Sınıf ve 68 5. Sınıf öğrencilerinin araştırmaya katkısı olmuştur.

Bu araştırmaya katkı sağlayan öğrenci sayısı ve katılımcılar tarafından üretilen metafor miktarı kıyaslandığında öğrencilerin çevre sorunları kavramıyla ilgili beklenen sayıda metafor üretememiş oldukları görülmüştür. Bu durum çevre sorunları

olgusunun geniş kapsamlı, karışık ve soyut olmasıyla açıklanabilir. “Metaforlar bireyin yüksek düzeyde soyut, karmaşık veya kuramsal bir olguyu anlamada ve açıklamada kullanabileceği güçlü bir zihinsel araç olarak ifade edilebilir (Saban, 2008, 2009).” Metaforlar, açıklanmaya çalışılan kavramların yaşantı sal olarak beyinde oluşturduğu benzetimlerinin sembolüdür.

Araştırma sonuçlarına göre; Ortaokul öğrencilerinin çevre sorunları kavramına ilişkin 310 adet çalışmaya dahil edilebilecek geçerlilikte metafor üretmişlerdir. Verilerden elde edilen 310 metafordan 174 adedi kavramsal olarak farklı ifadeler kullanılarak öğrenciler tarafından üretilmiştir. Geriye kalan 136 metafor tekrarlanan kavramlardan oluşmaktadır. Öğrencilerin çevre sorunlarına ilişkin zihinlerinde oluşan metaforlar genel olarak mikrop (21 öğrenci), bulaşıcı hastalık (13 öğrenci), çöp kutusu (10 öğrenci), kanser (7 öğrenci) ve virüs (6 öğrenci). Ortaokul öğrencilerinin yoğun olarak ürettikleri metaforlardan da anlaşılacağı üzere çevre kirliliği üzerinde durulmuştur. Öğrenciler yaşam kalitesini etkileyen hastalıkları ve bu hastalıklara neden olan organizmaları çevresel sorunlara benzetmiş, çevre sorunlarının da sonuçta geri dönüşü olmayan sorunlara neden olabileceği çıkarımlarında bulunmuşlardır. Ortaokul öğrencilerinin ürettikleri metaforlar ortak özellikleri bakımından 17 farklı kategori altında toplanmıştır. Buna göre “çevre sorunları” kavramı, öğrenciler tarafından %15’i “yaşamın sonu” ifadesi (46 metafor), %9’u “artışın” ifadesi (28 metafor), 9’u “sürekliliğin” ifadesi (28 metafor), %3’ü “mekanın” ifadesi (9 metafor), %3’ü “elimizdeki imkanların” ifadesi (9 metafor), %5’i “alışkanlığın” ifadesi (16 metafor), %4.5’i “geleceğin” ifadesi (14 metafor), %1.5’i “ilgi-alaka” ifadesi (4 metafor), %3’ü “karmaşıklığın” ifadesi (10 metafor), %21’i “sağlığın” ifadesi (65 metafor), %1.5’i “kapasitenin” ifadesi (5 metafor), %6.5’i “temizliğin” ifadesi (20 metafor), %1.5’i “zorluğun” ifadesi (5 metafor), %4’ü “kaynağın” ifadesi (12 metafor), %4.5’i “görünüşün” ifadesi (14 metafor), %5’i “farkında olmamanın” ifadesi (16 metafor) ve %3’ü “çözümün” ifadesi (9 metafor) olarak algıladıkları görülmüştür.

Kaya, Coşkun ve Aydın (2010) bu çalışmayı destekleyen araştırmalarında lise öğrencileri çevre kavramı üzerine 60 adet metafor üretmiş, 7 kavramsal kategoride (kirliliğin, güzelliğin, yaşamın, mekânın, önemin, yansımanın ve çeşitliliğin ifadesi olarak çevre) metaforlar toplanmıştır. Öğrencilerin oluşturdukları metaforlar sağlığın ifadesi, yaşamın sonu ifadesi, artışın ifadesi ve sürekliliğin ifadesi kategorileri altında

yoğun olarak toplanmıştır. Bu tablo da gösteriyor ki öğrenciler çevre sorunlarının bilinçsiz bir şekilde sürekli artmasıyla çevrenin dengesinin bozulması ve buna bağlı olarak ortaya çıkacak sağlık sorunlarıyla birlikte hayatın son bulacağı endişesi taşıdıklarıdır.

Sağlığın ifadesi kategorisinde öğrenciler 65 tane metafor üreterek çevre sorunlarının sağlığımızı etkileyen, hastalanmamıza neden olan kötü sonuçlar doğuracağı öngörüsünde bulunarak önemli bir konunun altını çizmelerine rağmen yine ilgi-alakanın ifadesi kategorisi altında 4 metafor üreterek en az metafor üretilen kategori olması, öğrencilerin çevre sorunlarını insanlığın üzerinde ki etkilerini öngördüklerini ancak bu konu üzerinde ilgili olmadıkları, dikkat etmedikleri sonucuna ulaştırmaktadır.

Öğrencilerin kavram üzerinde metaforik algıları ölçülürken aynı zamanda da kavramsal yanılgıları tespit edilebilmektedir. Kavramlara yüklenen anlamların öğrencilerin yaşam tarzlarından ve bilgi birikimlerinden etkilendiği aşıkardır. Araştırmada üretilen bazı metaforlar (kız çocuk istismarı, kumar borcu, kız istemedeki baharatlı kahve, siyasi kavgalar...) öğrencilerin buldukları dönemde yaşadıkları bazı sıkıntıların ifadesi şeklinde yansıtılmış olabilir. Bu bağlamda rehberlik ve psikolojik danışmanlık konusunda öğretmenleri bilgilendirmesi açısından önemli sonuçlara ulaşılabilir.

Çevre sorunları ile ilgili çeşitli metaforlar üretilmesi ve bu metaforların farklı gruplar altında toplayabilecek farklılıkta olması şu şekilde açıklanabilir: İnsanın çevre ve çevre sorunları ile ilgili zihinlerinde oluşturdukları farklı imgelere dayanır. Tolumun her ferdinin zihninde geçmişte kazandığı bilgi birikimleri, deneyimleri ve hayal güçleri farklı çevre imajları taşımasına sebep olmaktadır. “İçinde yaşanan, ziyaret edilen yerler, kitaplardan bilinen, sanat eserlerinde görülen, hayal gücüyle ve fanteziyle yaratılan yerler zihindeki doğa imajına ayrı ayrı katkıda bulunurlar (Tümertekin ve Özgüç,1998).” Metaforların oluşumu da bireylerin fiziksel, sosyal ve kültürel çevresi ile etkileşimine bağlı olarak değişmektedir (Saban, 2004; Çubukçu, 2008; Koçoğlu, Aküzüm ve Ekici, 2014).

Araştırma sonucu elde edilen verilerden çıkarılacak genel sonuç şudur: Öğrencilerin araştırmada istenilen metaforları üretmekte zorluk yaşadığı ve üretilen

metaforlar incelendiğinde de çevre sorunlarının öğrenciler tarafından dünyanın sonunu getiren bir süreç olarak algıladıkları gözlenmiş. Ayrıca öğrenciler çevre sorunların temel nedeni olarak insanları görmektedirler. Özellikle de insanların bu konuda aç gözlülüklerinin, bilinçsizliklerinin ve duyarsızlıklarının büyük etkisi vardır. Öğrencilerde çevre sorunları konusunda genelde oluşan duygu umutsuzluk, çaresizlik ve kaygıdır. Çevre bilincinin oluşmasında en etkili yöntem eğitimidir. Çevreye ilişkin algıların sağlıklı olarak yapılandırılabilmesi için erken yaşlardan itibaren bu algıların belirlenmesinin eksik ve yanlış öğrenmelerin ortadan kaldırılabilmesi, olumlu tutumların gelişiminin sağlanabilmesi ve çevre dostu davranışların kazandırılması için önemli olduğu düşünülmektedir. Çevre sorunları konusunda etkili eğitim planlamaları yapılması ilgili, bilgili, koruyucu fertlerin topluma kazandırılmasını sağlar. Çevresel konuların farklı ders içeriklerinde ve her sınıf düzeyinde yaygınlaştırılması bireylerin çevre konularıyla daha fazla etkileşim içinde olmasını sağlar. Bu da çevre ve çevre sorunlarına yönelik bilincin gelişmesi açısından büyük önem taşır. Bunların yanında öğrencinin ilgisini çekecek farklı yöntem, teknik ve materyallerle çevre içerikli konular daha cazip hale getirilip öğrencilerin ilgileri devamlı zinde tutulabilir. Geleceğimiz olan çocuklarımızın gelecekte alacakları görevlerde, makam ve mevkilerde rol model olacakları için çevre bilinci ve çevre sorunlarının önlenmesi, giderilmesi konularındaki duyarlılıklarının artırılmasına yönelik alacakları eğitimlerle daha aydınlık ve mutlu geleceklere yelken açılacağı düşünülmektedir.

5.2 ÖNERİLER

✧. Gelenek, görenek ve yaşam tarzları toplumsal düşüncelerde farklılık oluşturabileceğinden farklı bölgelerdeki veli, öğrenci ve öğretmenler üzerinde benzer çalışmalar yapılabilir.

✧. Öğrencilerin hayal ederek kurguladıkları çevre sorunlarının gerçekleşmesiyle birlikte çevremizi ve dünyamızı bekleyen felaketlerin resim edilerek veya var olan belgeseller izletilerek durumun ciddiyetinin benimsetilmesi önerilebilir.

✧. Çevre ve çevre sorunları konusu üzerine uzmanlaşmış kişi, kurum ve kuruluşlarla irtibata geçilerek işbirliği sağlanıp, öğrencilerin bu konular üzerindeki

bilgi ve algıları geliştirilmesi önerilebilir.

✧. Eğitimin ilk başlangıcı olan ailede çevre duyarlılığının kazandırılması büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle çevre eğitiminin erken yaşlar da başlaması gerekliliği aile boyutunun da çevreyle ilgili eğitsel faaliyetlere katılarak gerçekleştirilmesi önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Aksan, D. N. (1999). *Anlam bilim konuları ve Türkçenin anlam bilimi*. Engin Yayınevi.
- Altın, M. (2001). *Biyoloji öğretmeni adaylarında çevre eğitimi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara
- Arslan, M.M. ve Bayrakçı, M. (2006). Metaforik Düşünme ve Öğrenme Yaklaşımının Eğitim-Öğretim Açısından incelenmesi. *Millî Eğitim*, 35(171), 100-108.
- Atalay, İ. (2004). *Doğa Bilimleri Sözlüğü*, İzmir: Meta Basımevi.
- Atasoy, E. (2005). *Çevre için eğitim: ilköğretim öğrencilerinin çevresel tutum ve çevre bilgisi üzerine bir çalışma*. Doktora Tezi. Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Atasoy, E., & Yüksel, S. (2006). Küreselleşme sürecinde Türkiye’de ilköğretim düzeyinde çevre eğitimi ve çevre bilincinin rol ve etkileri. *Uludağ Üniversitesi Felsefe Dergisi*, 7, 67-80.
- Atasoy, E.,& Ertürk, H. (2008). İlköğretim Öğrencilerinin Çevresel Tutum ve Çevre Bilgisi Üzerine Bir Alan Araştırması. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10 (1), 105-122.
- Ateş, M. ve Karatepe, A. (2013). Üniversite öğrencilerinin “çevre” kavramına ilişkin algılarının metaforlar yardımıyla analizi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(2), 1327-1348.
- Aydın, F. (2010). Ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya kavramına ilişkin sahip oldukları metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimler Dergisi*, 10(3), 1293-1322.
- Aydın, F. (2011). Üniversite öğrencilerinin “çevre” kavramına ilişkin metaforik algıları. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 16(26), 25-44.
- Aydın, F., Coşkun, M., Kaya, H., & Erdönmez, İ. (2011). Gifted students’ attitudes towards environment: A case study from Turkey. *African Journal of Agricultural Research*, 6(7), 1876-1883

- Aydın, F. ve Ünaldı, Ü. E. (2010). Coğrafya öğretmen adaylarının “Coğrafya” kavramına ilişkin algılarının metaforlar yardımıyla analizi. *International Online Journal of Educational Sciences*, 2(2), 600-622.
- Aydın, F. ve Kaya, H. (2011). Sosyal bilimler lisesi öğrencilerinin çevre duyarlılıklarının değerlendirilmesi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 24, 229-257.
- Beşkardeş Günay, S. (2007). *Üstün Zekâlı ve Özel Yetenekli Öğrencilerin Yabancı Dil (İngilizce) Öğretiminde Metafor Sisteminin Uygulanması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Afyonkarahisar
- Bozkurt, O., & Cansüğü Koray, Ö. (2002). İlköğretim öğrencilerinin çevre eğitiminde sera etkisi ile ilgili kavram yanılgıları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 67-73.
- Bulut Kılıç, İ. ve Altıntaş, O. (2016). Çağdaş Sanatta Metaforik Düşünce. *İdil*, 5 (20), 185-202.
- Cansaran, A., & Darçın, E. (2008). *Çevre eğitimi*. (Ed. Orçun Bozkurt), Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Ceritli, İ.(1996). *Çevre Sorunları – Çevre İçin Eğitim İlişkisi ve Bir Araştırma Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Coşkun, M. (2010). Lise Öğrencilerinin “iklim” Kavramıyla İlgili Metaforları (Zihinsel İmgeleri). *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 5(3), 919-940.
- Çabuk, B., & Karacaoğlu, C. (2003). Üniversite öğrencilerinin çevre duyarlılıklarının incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 36(1-2), 189-198.
- Çelikbaş, A., & Yalçınkaya, T. (2013). *Çocukların çevre sorunlarını çözmeye yaklaşımları*. 3.Uluslararası Coğrafya Sempozyumu-GEOMED. s.619-625.
- Çelikkıran, A. (1997). *Çevre sorunları ve eğitim*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara

- Çubukçu, Z. (2008). "İlköğretim ve ortaöğretimdeki öğrenci ve öğretmenlerin öğretmen kavramına ilişkin ileri sürdükleri metaforlar". International Conference On Educational Science, İces'08.
- Daştan, H. (1999). "Çevre Koruma Bilinci ve Duyarlılığının Oluşmasında Eğitimin Yeri ve Önemi (Türkiye Örneği)", Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Demirbaş, M. ve Pektaş, H. M. (2009). İlköğretim Öğrencilerinin Çevre Sorunu ile İlişkili Temel Kavramları Gerçekleştirme Düzeyleri. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 3 (2), 195-211
- Deniş, H. & Genç, H. (2007). Çevre bilimi dersi alan ve almayan sınıf öğretmenliği öğrencilerinin çevreye ilişkin tutumları ve çevre bilimi dersindeki başarılarının karşılaştırılması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13: 20-26
- Engin, A. (2003). *Fen bilgisi ve biyoloji öğretmen adaylarının üniversite ekoloji dersi öncesi ve sonrası çevre bilgileri ve tutumları*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Eraslan Çapan, B. (2010). Öğretmen Adaylarının Üstün Yetenekli Öğrencilere İlişkin Metaforik Algıları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3 (12), 140-154.
- Erkal, S., Şafak, Ş., Yertutan, C. (2011). Sürdürülebilir Kalkınma ve Çevre Bilincinin Oluşturulmasında Ailenin Rolü. *Sosyo Ekonomi Dergisi*.14(14), 145-157.
- Erol, H. G. ve Gezer, K. (2006). "Prospective Of Elementary School Teachers' Attitudes Toward Environment And Environmental Problems", *International Journal of Environmental and Science Education*, 1 (1), 65 – 77.
- Erten, S. (2003). 5. sınıf öğrencilerinde "çöplerin azaltılması" bilincinin kazandırılmasına yönelik bir öğretim modeli. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 94-103.
- Erten, S. (2005). Okul öncesi öğretmen adaylarında çevre dostu davranışların araştırılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 91-100.

- Erten, S.(2006). *Nasıl bir çevre eğitimi? ve çevre dostu davranışlar kazandırmaya yönelik örnek uygulamalar*. VII. Ulusal Fen ve Matematik Eğitimi Kongresi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Ertürk, H. (1998). *Çevre Bilimlerine Giriş* (3. Baskı). Vipaş Yayınları, Bursa.
- Gedik, H. (2010). Güncel Olayların İlköğretim Sosyal Bilgiler Derslerinde Kullanımı ve Öğrenci Görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 97-118.
- Genç, H., Demirkaya, H. ve Karasakal, G. (2010). İlköğretim yedinci sınıf öğrencilerinin orman kavramını algılamaları:fenomenografik bir çalışma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 1, 34-48.
- Gezer, K., Çokadar, H., Köse, S. & Bilen, K. (2006). *Lise öğrencilerinin çevreye yönelik tutumlarının karşılaştırılması*. Buldan Sempozyumu, 23-24 Kasım: 71-78. Denizli: Pamukkale Üniversitesi.
- Gökçe N., Kaya, E., Aktay, S. ve Özden, M. (2007). İlköğretim öğrencilerinin çevreye yönelik tutumları. *İlköğretim Online*. 6(3), 452-468.
- Görmez, K. (2003). *Çevre Sorunları ve Türkiye*, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Güney, E. (2004). *Çevre Sorunları Coğrafyası*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Güzel, P., Çoknaz, D. ve Atalay Noordegraaf, M. (2009). Sürdürülebilir Kalkınmanın Çevre Boyutunda Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) Uygulamaları ve Olimpiyat Organizasyonları Kapsamında İncelenmesi, *Spor Bilimleri Dergisi, Hacettepe J. of Sport Sciences*, 20(2), 59-69.
- Haftacı, F. & Soylu, K. (2007). Çevre kirlenmesi ve çevre koruma bağlamında çevre muhasebesinin önemi. *Mufad Dergisi*, 33, 102-120.
- İbiş, S. (2009). *Biyoloji öğretmen adaylarının küresel ve ulusal çevre sorunları hakkındaki görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- İbret, Ü. ve Aydınözü, D. (2011). İlköğretim 2. kademe öğrencilerinin “dünya” kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforlar. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(1), 85-102.

- İşyar, N. (1999). *İlköğretim (3.,4.,5. sınıf) öğrencilerinin olumlu çevresel tutumlarının yaş ve sosyo-ekonomik düzeye göre değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Kale, N. (2000).“*İlköğretimde Çevre Hakkı Eğitimi*”, *IV. Fen Bilimleri Eğitimi Kongresi Bildiriler Kitabı*, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Ankara. pp. 110-112.
- Karadayı, G. (2005). *Ortaöğretim öğretmenlerinin küresel, ulusal ve yerel çevre sorunları hakkındaki görüşleri (Sakarya ili örneği)*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Kahyaoğlu, M., Daban, Ş. & Yangın, S. (2008). İlköğretim öğretmen adaylarının çevreye yönelik tutumları. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 42-52.
- Kaya, H., Coşkun, M. ve Aydın, F. (2010). The Analysis of High School Student's Perceptions Towards “Environment” Concept. *African Journal of Agricultural Research*, 5(13), pp:1591-1597.
- Kaypak, Ş. (2011). Küreselleşme Sürecinde Sürdürülebilir Bir Kalkınma İçin Sürdürülebilir Bir Çevre. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 13 (20): 19-33.
- Koçoğlu, E., Aküzüm, C. ve Ekici, Ö. (2014). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin “Yaygın Eğitim” Kavramına İlişkin Sahip Oldukları Mental İmgeler, *International Periodical For The Literature And History of Turkish or Turkich*.2(9), 975-991.
- Meydan, A., Doğu, S. ve Dinç, M. (2009). Öğretmen adaylarının çevre sorunları konusundaki farkındalık ve duyarlılıkları. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 153-168.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook*. (2nd ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Oluk, S. & Özalp, I. (2007). The Teaching of Global Environmental Problems According to the Constructivist Approach: As a Focal Point of the Problem and the Availability of Concept Cartoons. *Educational Sciences: Theory and Practice* 7(2), 881-896.

- Orbay, K., Cansaran, A. ve Kalkan, M. (2009). Öğretmen adaylarının küresel ısınmaya bakış açısı. *Ahmet Keleşoğlu Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 85 -97
- Özdemir, A (2003). *İlköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Çevre Bilgisi ve Bilinçlerinin Araştırılması*. Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir
- Özdemir O., Yıldız, A., Ocaktan, E. & Sarışen, Ö. (2004). Tıp fakültesi öğrencilerinin çevre sorunları konusundaki farkındalık ve duyarlılıkları. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası*, 57(3), 117-127
- Özder, A., Kaya, H., Ünlü, M. (2012). Ortaöğretim Öğrencilerinin “Turizm” Kavramı İle İlgili Geliştirdikleri Metaforların Analiz Örneği. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 25, 18-31.
- Özey, R. (2005). *Çevre Sorunları*. İstanbul: Aktif Yayınevi.
- Saban, A. (2004). Giriş Düzeyindeki Sınıf Öğretmeni Adaylarının “Öğretmen” Kavramına İlişkin İleri Sürdükleri Metaforlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 131-155.
- Saban, A. (2008). İlköğretim I. kademe öğretmen ve öğrencilerinin bilgi kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *Elementary Education Online*, 7(2), 421–455.
- Saban, A. (2009). Öğretmen Adaylarının Öğrenci Kavramına İlişkin Sahip Olduğu Zihinsel İmgeler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 281-326.
- Saban, A., Koçbeker, B.N. ve Saban, A. (2006). Öğretmen Adaylarının Öğretmen Kavramına İlişkin Algılarının Metafor Analizi Yoluyla İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri (Educational Sciences: Theory & Practice)*, 6(2), 461-522.
- Sam, N., Gürsakal, S. ve Sam, R., (2010). Üniversite Öğrencilerinin Çevresel Risk Algısı ve Çevresel Tutumlarının Belirlenmesi. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi*, 20,1-16.
- Sarı, M. (2010). İlköğretim öğrencilerinde polis kavramının metaforlar aracılığıyla incelenmesi. *Polis Bilimleri Dergisi*, 12(2), 43-81.

- Semerci, Ç. (2007). “Program geliştirme” kavramına ilişkin metaforlarla yeni ilköğretim programlarına farklı bir bakış. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31(2), 125-140.
- Senemoğlu, N. (2005). *Gelişim öğrenme ve öğretim kuramdan uygulamaya*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Sungurtekin, Ş. (2001). “Uygulamalı çevre eğitimi projesi” kapsamında ana ve ilköğretim okullarında müzik yoluyla çevre eğitimi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 167-178.
- Sakacı, T. (2007). *Üniversite Öğrencilerinin Küresel Çevre Sorunlarını Öğrenme Sürecinde Gösterdiği Davranışlar*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Manisa, Celal Bayar Üniversitesi.
- Oluk, S., & Sakacı, T.(2009). Dimensions Of Learning Process Over Global Environmental Problems An Evaluation Of Roger Conceptual Learning Method Regarding Turkish Undergraduate Students. *US-China Education Review*.6(5),35-44.
- Şafak, Ş. ve Erkal, S.(1999). Çevre Eğitimi ve Aile. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 23(112),63-66.
- Şama, E. (1997). *Üniversite gençliğinin çevre ve çevre sorunlarına yönelik tutumları (Gazi Eğitim Fakültesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma)*. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi. Ankara.
- Şimşekli, Y. (2004). Çevre bilincinin geliştirilmesine yönelik çevre eğitimi etkinliklerine ilköğretim okullarının duyarlılığı. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 83-92.
- Tombul, F. (2006). *Türkiye’de çevre eğitimine verilen önem*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Topaloğlu, D. (1999). *Çevreye Yönelik Tutumlar ve Çevre Eğitimi*, Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Tuna, M. (2000). Çevresel sorunların küreselleşmesi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (2), 1-16.

- Tuncer, G., Sungur, S., Tekkaya, C.& Ertepinar, H. (2004). Environmental attitudes of the 6th grade students from rural and urban areas: A case study for Ankara. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 167-175.
- Tuncer, G., Sungur, S., Tekkaya, C.& Ertepinar, H. (2007). A Comparative Study on PreService Teachers' and Elementary Students' Attitudes towards the Environment. *International Research in Geographical and Environmental Education*, 16 (2), 188-198.
- Tümertekin, E. ve Özgüç, N. (1998). *Beşeri Coğrafya: İnsan, Kültür, Mekân*. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Türkiye Çevre Vakfı (1991). *Ortak Geleceğimiz Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu*, Çev. B. Çorakçı, Türkiye Çevre Sorunları Vakfı Yayını, Ankara.
- Uluçınar Sağır, Ş., Aslan, O. ve Cansaran, A. (2008). İlköğretim öğrencilerinin çevre bilgisi ve çevre tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *İlköğretim Online*, 7(2), 496-511.
- Uzun, N. ve Sağlam, N. (2005). Sosyo-Ekonomik Durumun Çevre Bilinci ve Çevre Akademik Başarısı Üzerindeki Etkisi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 194-202.
- Uzun, N. ve Sağlam, N. (2007). Ortaöğretim Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Bilgi ve Tutumlarına “Çevre ve İnsan” Dersi ile Gönüllü Çevre Kuruluşlarının Etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 210-218.
- Ürey, M (2005). *İlköğretim Öğretmen ve Öğrencilerinin Çevreye Karşı Tutumları, Yeterlilikleri ve Çevre Eğitiminde Bölgesel Farklar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi, Kars.
- Ünal, S. ve Dımişkı E. (1999). “Unesco-Unep Himayesinde Çevre Eğitiminin Gelişimi ve Türkiye’de Ortaöğretim Çevre Eğitimi”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16-17: 142 – 154.
- Yalvaç, G. H. (2008). *İşbirlikli Öğrenme Yaklaşımının Öğretmen Adaylarının Çevreye İlişkin Zihinsel Yapılarına Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

Yapıcı, E. (2009) *Öğretmen Adaylarının Çevre Sorunlarına Yönelik Farkındalık ve İlgi Düzeylerinin Karşılaştırılması*. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek lisans Tezi. Aydın.

Yenice, N., Saracaloğlu, S. & Karacaoğlu, C. (2008). The views of the classroom teacher candidates related to the environmental Science course and the environmental sensibility. *Asia-Pacific Forum on Science Learning and Teaching*, 9(1), 1-21.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, A., Morgil, İ., Aktuğ, P., & Göbekli, İ. (2002). Ortaöğretim ve üniversite öğrencilerinin çevre, çevre kavramları ve sorunları konusundaki bilgileri ve öneriler. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 156-162.

Yücel, S. A., Morgil, İ. (1998). Yüksek Öğretimde Çevre Olgusunun Araştırılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, 84-91.

İnternet kaynağı

<https://www.saglik.gov.tr/TR,11472/tcanayasasi-56madde.html> [Erişim tarihi: 12.05.2019]

EKLER

EK 1: ARAŞTIRMA İZİN FORMU

T.C.
MUŞ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 17480297-20-E.18225696
Konu : Araştırma İzni

01/11/2017

VALİLİK MAKAMINA

Niğde Ömer HALİSDEMİR Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Ömer Faruk DOĞAN'ın "Ortaokul Öğrencilerine çevre sorunlarına ilişkin sahip oldukları Metaforik Algılar" konulu tezini İlimizdeki ekte belirtilen 5 ortaokulda araştırmalar yapmak istemektedir. Adı geçen öğrencinin eğitim öğretimi aksatmadan okul yöneticilerin gözetiminde ve denetiminde çalışma yapmaları Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Metin İLCİ
Millî Eğitim Müdürü

EK: Araştırma Çalışması (8 sayfa)

OLUR
01/11/2017
Alper ÇİFCİ
Vali a.
Vali Yardımcısı

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler:

Adı-Soyadı: Ömer Faruk DOĞAN

Doğum Yeri: Sivas

Medeni hali: Evli- 1 çocuk sahibi

Eğitim Bilgileri:

İlkokul ve Ortaokul: Yavuz Selim İlköğretim Okulu - Kayseri

Lise: 75. Yıl Anadolu Lisesi - Kayseri

Lisans: Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi Öğretmenliği(2008-2012)

Açık Öğretim İktisat Fakültesi Kamu Yönetimi(2013-2017)

Yabancı Dil: İngilizce

İş Deneyimleri:

2013-2016: Niğde İl Emniyet Müdürlüğü- Polis Memuru

2016-2018: Muş İl Emniyet Müdürlüğü- Polis Memuru

2018-.....: Siirt İl Emniyet Müdürlüğü- Polis Memuru

Ömer Faruk DOĞAN
Ağustos, 2019

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN ÇEVRE
SORUNLARINA YÖNELİK METAFORİK
ALGILAR

